Kıbrıs Tarihi

3. Kitap

KKTC
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI

Kıbrıs Tarihi

ORTAOKULLAR İÇİN TARİH KİTABI

(Temel Eğitim 2. Kademe)

Eylül 2004

Bu kitap; Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Talim ve Terbiye Dairesi tarafından ortaokullarda (Temel Eğitim İkinci Kademe) ders kitabı olarak denenip geliştirilmesi uygun bulunmuştur.

KKTC
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINIDIR

Her hakkı saklıdır ve KKTC Milli Eğitim Bakanlığı'na aittir. Kitabın metin, soru, şekil ve resimleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Kıbrıs Tarihi

KİTAP YAZIM KOMİSYONU

Başkan
Dr. Hasan Alicik

Üyeler
Yrd. Doç. Dr. Ali Eftal Özkul
Uzm. Meltem Onurkan Samani
Yrd. Doç. Dr. Müge Şevketoğlu
Yrd. Doç. Dr. Gül Barkay
Güven Uludağ
Ahmet Billuroğlu
Mete Oğuz
Aysun Tuzcu
Uzm. Sevinç Baki
Yurdagül Akcansoy

Türkçe Dil Bilgisi Yönünden İnceleyen

Gülsün Çek
Tuncel Sabancı

Fotoğraflar

Ertan Aligüllü

Resimleyen

Mehmet İlkerli

Grafik Tasarım

Erdinç ilkerli

Baskı

.....

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak,
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl...
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var!
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

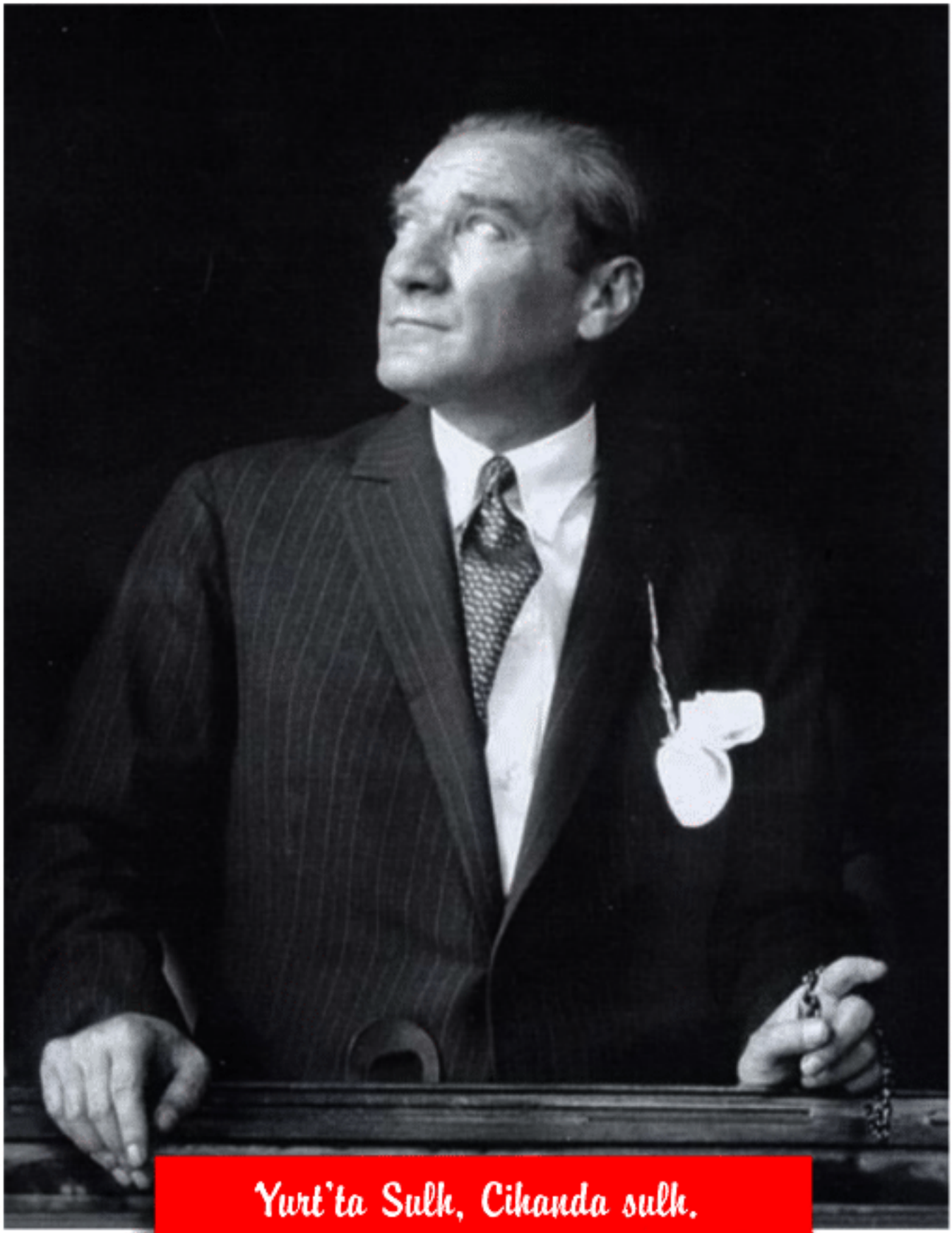
Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden, İlahi, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar -ki şahâdetleri dinin temeli
Ebedi yurdumun Üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan, İlahi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır rûh-ı mücerred gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarının hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklal!

Mehmet Âkif ERSOY

Yurt'ta Sulh, Cihanda sulh.

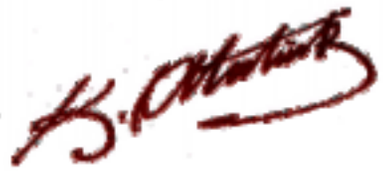
K. Atatürk

ATATÜRK'ÜN GENÇLİĞE SÖYLEVİ

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin, en kıymetli hazinendir. İstikbâlde dahi, seni bu hazineden, mahrum etmek isteyecek, dahili ve harici, bedbahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok nâmüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın, bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve delâlet ve hatta hıyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri şahsi menfaatlerini, müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi, vazifen; Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır! Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda, mevcuttur!

YENİ TARİH PROGRAMI VE KİTAPLAR HAKKINDA

Kıbrıs'ta, yüzyıllardır akıp giden zamanda Kıbrıs Türk toplumu kendi tarihini yaratmıştır. Öyle ise kendi yarattığımız tarihi, kendimiz yazmalı ve yeni nesillere öğretmeliyiz.

Öte yandan, 21. yüzyılda, bilgi temelinde oluşan yeni bir dünya düzeni ve toplumsal yapılarla karşı karşıyayız. Yeni dünya düzeninde, Kıbrıs Türk toplumu ancak kendi toplumsal, siyasal, kültürel... tarih bilinci ile yetiştireceği gençlerle varolabilecektir. Bu bilinç aynı zamanda dünya tarihindeki yerimizi de belirleyecektir. Kendi kültürel kimliğinin farkında olan, düşünen, sorgulayan, sorumlu ve toplumsal yaşama faal olarak katılan vatandaşlar yetiştirmek amacıyla tarih ders programları ve kitapları yeniden düzenlenmiştir. Milli eğitimin genel amaçları çerçevesinde yeni program ve kitapların amaçlarını şöyle sıralayabiliriz:

1. Kıbrıs' ın Dünya tarihindeki yerini, uygarlığın gelişmesindeki payını ve önemini öğretip kavratmak,
2. Ulusal, kültürel ve çağcıl kimlikleri biliçli kılmak,
3. Yurt, ulus, insan ve toplum sevgisini kazandırmak,
4. Düşünen, sorgulayan, sorumlu ve faal vatandaşlar yetiştirilmesini sağlamak,
5. Hoşgörü ve kimlik anlayışı temelinde, her türlü farklılığa saygının geliştirilmesini sağlamak,
6. Uluslararası barış, insan hakları ve demokrasi gibi temel değerlerin kavratılmasını sağlamak,
7. Yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzlemler arasındaki kesintisiz tarihsel ilişkiyi kavratmak,
8. Kıbrıs tarihini Dünya tarihi perspetifinde algılanmasını sağlamak,
9. Toplum ve kültürlerarası etkileşim açısından tarih mirasının incelenmesi ve araştırma merakının geliştirilmesini sağlamak,
10. Farklı olgu, kanaat ve bakış açılarını dikkate alarak incelenmesini sağlamak,
11. Tarihsel olguları aktarırken eleştirel ve analatik öğrenmeyi teşvik etmek,
12. Kişilerin akıl, öngörü, cesaret ve fedakarlıkla tarihi olaylarına yön vermesi ve tarihin akışını nasıl etkilediklerini göstermek,
13. Barışçı, ancak bireysel ve toplumsal haklarını korumasını bilen yurtaşlar olarak yetiştirilmesini sağlamak.

Belirtilen bu amaçlar çerçevesinde, öğrenci merkezli bir anlayışla ortaya konulan program ve kitabın başarıya ulaşmasında idarecilere, öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Derslerin işlenmesinde soru-cevap, tartışma, araştırma, psikodrama, buluş, ironi, gösteri, gezi, gözlem ve inceleme... yöntemlerine sıklıkla yer verilmesi gerekmektedir. Tarihi olayların günlük yaşamla ilişkilendirilmesi öğrenilenleri daha anlamlı hale getirecektir. Kitapların yazımında Türk Dil Kurumu'nun "İmla Klavuzu" na uygun olarak yazılmıştır.

Bu ders kitapları ve programlar içeriklerin belirlenmesi yönünde ortaya konulan ilk denemedir. Gelecek eleştiriler ve yazarların çalışmalarıyla daha da geliştirilecektir. Eğitim-öğretim ortamlarının dinamikliği de bunu gerektirmektedir.

KOMİSYON

İÇİNDEKİLER :

1.	ÜNİTE DÜNYA YİNE SAVAŞIYOR (1939-1945)	 1
1. 1	II. Dünya Savaşı ve Kıbrıs	 5
1. 2	Kıbrıs'ta Demiryolu	 8
1. 3	Savaşla Birlikte Siyasal Yaşam Da Devam Ediyor	 11
1. 4	Kıbrıs'ta Posta Örgütü	 16
2.	ÜNİTE SOĞUK SAVAŞIN KIBRISA İLK SICAK YANSIMALARI (1945-1950)	20
2.1.	Soğuk Savaş	 20
2.2.	Ve Kıbrıs	 21
2.3.	Yeni Lider Dr. Fazıl Küçük	 22
2.4.	Kıbrıslı Türklerin Spordaki Geçmişi	 24
2.5.	Kıbrıs Türk Toplumu'nda Müzik	 27
3.	ÜNİTE- KÜÇÜLEN DÜNYADA BÜYÜYEN SORUN (1950-1959)	 30
3.1	1950 Plebisiti	 30
3.2	Kıbrıs'ta Self Determinasyon Kabul Edilebilir Bir Uygulama Mıdır?	 31
3.3	Yunanistan'ın Tavrı	 31
3.4	Türkiye'nin Tavrı	 31
3.5	AKEL-Kilise Çekişmesi	 32
3.6	Londra Konferansı ve 6-7 Eylül Olayları	 32
3.7	Örgütlenmeler Şekil Değiştiriyor..Silah Artık Başrolde	 33
3.8	Türk Mukavemet Teşkilatı	 34
3.9	Çözüm Planları	 36
3.10	NATO Kıbrıs İçin Devrede	 37
3.11	Taksim	 38
3.12	Kıbrıs Türk Milliyetçiliği Gelişiyor	 39
3.13	Kıbrıslı Türklerin Düğünleri	 41
3.14	Kıbrısın Köylerinde Yaşam	 45
4.	ÜNİTE ÇÖZÜM İÇİN BİR CUMHURİYET KURULUYOR..(1959-1960.).....	50
4.1.	Yurttaşını Yaratamayan Cumhuriyet	 52
4.2.	Bağlantısızlık Hareketi	 54
4.3.	Kıbrıs Ve Bağlantısızlık Hareketi	 54
4.4.	Ve Sorunlar Başlıyor	 54
4.5.	Başlıca Sorunlar	 55
4.6.	Peki Ama Bu Duruma Nasıl Gelindi	 55
4.7.	Her Şeye Rağmen,	 56
4.8.	Makarios'un Anayasa Değişiklik Önerileri	 57

5. ÜNİTE ZOR YILLAR...(1964-1967) 59
5.1 Çatışmalar Başlıyor 59
5.2 Göç Yolları 60
5.3 Kıbrıslı Türkler Kendi Radyoları İle Sesleniyor 63
5.4 Yeniden Çözüm Çabaları 63
5.5 Çatışmalar Artıyor 64
5.6 1967 Bunalımı 67
5.7 Gündüz Öğrenci Gece Mücahit 68
5.8 Pazar Sabahları Radyo Başında 69
5.9 Kıbrıs Cumhuriyeti'nden Sonra Spor 70
5.10 Müzikle Dayanışma ve Moraller Yükseliyor 71

6. ÜNİTE SULAR DURULUYOR MU ??? (1968-1974) 74
6.1 Görüşmeler... Yeniden Görüşmeler 74
6.2 Cumhurbaşkanı Muavini Seçimleri 76
6.3 Makarios Yunan Cuntası İle Ters Düşüyor 76
6.4 15 Temmuz Darbesi...Ve Makarios Kaçıyor 77
6.5 Ankara Dikkatle İzliyor 78

7. ÜNİTE KIBRIS BARIŞ HAREKATI (1974- 79
7.1 Yunanistan'a Demokrasi Geliyor 80
7.2 Cenevre Görüşmeleri 80
7.3 Cenevre Konferansı Devam Ediyor 82
7.4 Harekat Devam Ediyor 83
7.5 Kıbrıs Barış Harekatı'ndan Günümüze Neler Oldu ? 84
7.6 Ve Son Söz 87

1. ÜNİTE
DÜNYA YİNE SAVAŞIYOR... (1939-1945)

Dünyanın yaşadığı en büyük savaş olan II. Dünya Savaşı, 1 Eylül 1939 tarihinde Nazi Hükümeti tarafından yönetilen Almanya'nın, Polonya'yı işgali ile başladı.

Savaşa kısa zamanda birçok ülke katıldı. Bu ülkeler, I. Dünya Savaşı'nda olduğu gibi kamplara ayrıldılar. Savaş süresince İngiltere,Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri Müttefik Güçler olarak, Japonya, Almanya ve İtalya ise Mihver Güçleri olarak adlandırıldı.

II. Dünya Savaşı, 2 Eylül 1945 tarihinde Mihver Güçlerin yenilgisiyle sona erdi . 50 milyona yakın insan,cephelerde, toplama kamplarında, hava bombardımanlarında hayatını kaybetti. Milyonlarca insan da savaşın getirdiği acı sonuçları yaşadı.

Fotoğrafları gruplar halinde yorumlayarak çıkardığınız sonuçları boşluklara yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Bu fotoğrafı bir gazetenin ilk sayfa haberinin fotoğrafı kabul ediniz. Altına size göre en uygun olan manşeti yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

1.1 II. Dünya Savaşı ve Kıbrıs

"Alamanın Polonya'ya saldırdığını yanılmıyorsam 1939 Eylülü'nün bir öğleden sonrasında Ksero'daki madenciler kahvesinin Philips marka hani şu eski model radyosunda öğrendik. Yanılmıyorsam..."
Fikret Demirağ'ın "Şu Müthiş Savaş Yılları" kitabından

Neden Savaşa Gidildi?

"Ma deli oldun be da isden gidesin savaşa, isden ama ölesin?"

"Yok be gardaş, isdemem öleyim ,ama eyi şeyler verecek be İNGİLİZ"

"Ne verecek ya be size?"

- Eyi maaş ve ödenek. Bedava yiyecek, oda ve yatak.
- Elbise, üniforma.
- Hastalandığında meccani (ücretsiz) doktor ve tam maaş.
- Meccani diş tedavisi.

İngiltere'nin gazetelere verdiği gönüllü askerliğe çağrı ilanı.

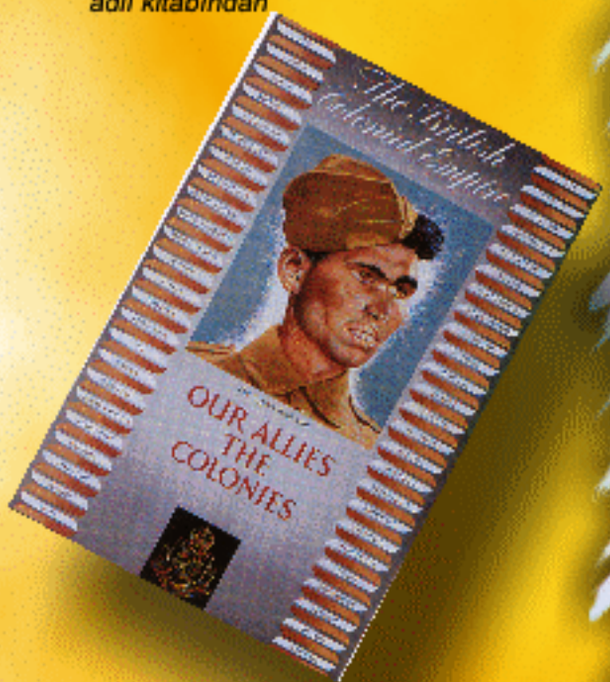
Limasol yakınlarındaki Polemidya köyünde kurulan askeri eğitim kampında eğitilen askerler bölük bölük cepheye gönderildiler. Kıbrıs alayının ilk hizmet yeri Fransa oldu. Kıbrıslı askerler Girit, Yunanistan Kuzey Afrika ve İtalya'da da görev yaptı.

"Kıbrıs Gönüllü Kuvveti" (CVF-Cyprus Volunteer Force) diye adlandırılan Kıbrıs alayında savaşan binlerce Kıbrıslı bu savaşta hayatını kaybetti. Binlercesi de uzun yıllar sürecek bir esirlik hayatı yaşadı.
Ağır ekonomik koşullar nedeniyle askere giden Kıbrıslı gençler bazen savaştılar ,bazen malzeme taşıdılar, bazen de içinde bulundukları koşulları anlatmak için farklı yollar izlediler.

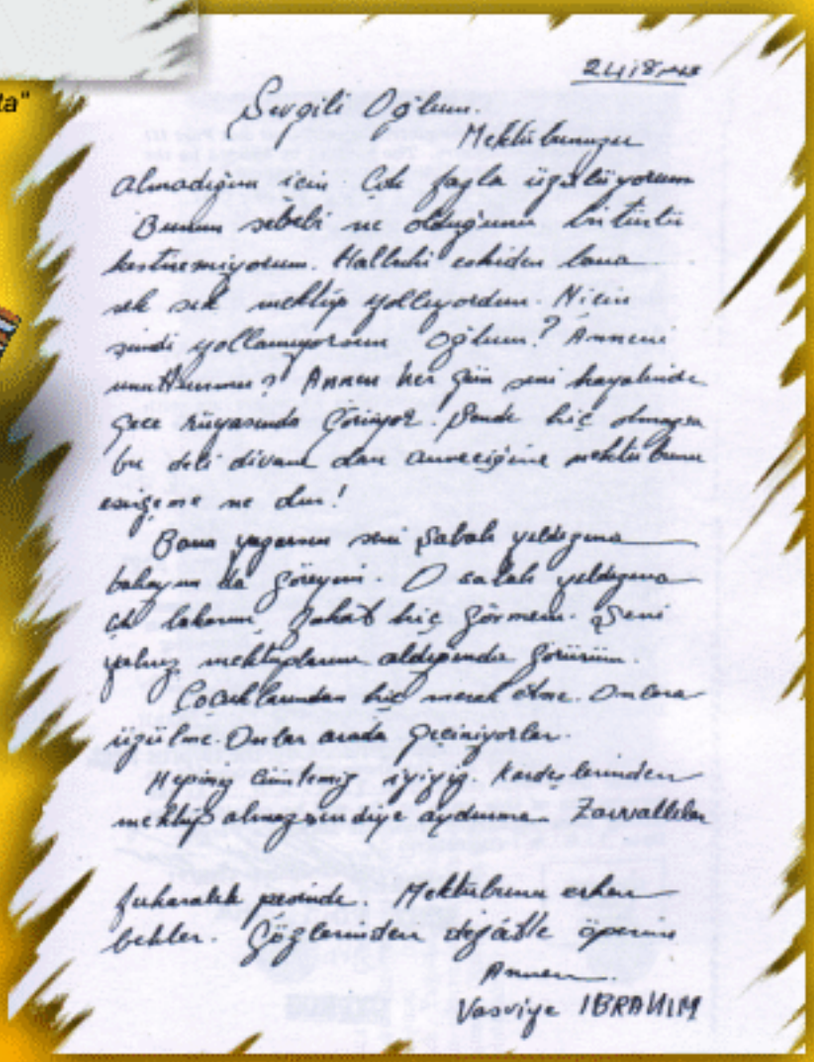
Gidelim arkadaşlar yardıma bir koşalım
O zalim Hitlerin boğazına yapışalım
Çok delidir harp açtı Büyük Britanyaya
Büyük Britanya hakim olur yarın Almanyaya
Çavuşumuz sergeant Armar
Onbaşımız Korporal Cambo
Odur bize irşad eden, odur bizi öğreten
Talimleri öğretirken bize tatlı dil döken
Anacığım sen dua et yedi aylık oğluma
Ölüm yoktur askerlikte şeref vardır bunu bil
Emir hakle ölürsem ben,bu ayıp değil.

Derviş Mehmet Pte.Cy.1835
No 3 Squd Polemidia 8.

Haşmet Gürkan'ın " Bir Zamanlar Kıbrıs'ta" adlı kitabından

İngiltere'nin II. Dünya Savaşı'na katılan sömürgelerini gösteren afiş.

Sevgili Oğlum.
Mektubunuzu alamadığım için çok fazla üzülüyorum. Bunun sebebi ne olduğunu bir türlü kestiremiyorum. Halbuki sabahtan kana sık sık mektup yolluyordum. Niçin şimdi yollamıyorsun oğlum? Annemi unuttunmu? Anan her gün seni hayalinde gece rüyasında görüyor. Sende hiç olmazsa bu deli divane dan annene mektup bunu esirgeme ne dur!
Baba yaşamın sen sabah yüzüne bakayım ha görüyorsun. O sabah yüzüne çok hasretim. Şahadet hiç görmedim. Seni yalnız mektubunu aldığında görürüm. Çocuklarından hiç merak etme. Onlara üşütme. Onlar arada geçiniyorlar.
Hepiniz ömürlerinizi diyorum. Kardeşlerinden mektup alamazsın diye aydınlara Zavallıklar.
Şuhanalık perişan. Mektubunu erken bekler. Gözlerinden öpüyorum.
Annen.
Vasiye İBRAHİM

Savaştaki bir askere annesi tarafından yazılan mektup.

M. Ertuğ'un Koleksiyonundan

Fikret Demirağ'ın " Şu Müthiş Savaş Yılları" adlı kitabından

Kıbrıs'ın kadın askerleri

Kadınlar Da Cephede...

Erkeklerin yanısıra kadınların da orduya katılması için çağrılar yapılmıştır. A.T.S.diye bilinen **"AuxillaryTerritoral Service" (Yardımcı Yurt Hizmeti)** bölüklerine katılması istenen kadınların, savaşta yapacakları hizmetler de belirtiliyordu:

Stenograf, daktilocu, katip, telefon memuresi, telegrafçı, emir eri, aşçı.

Erkekler kadar olmasa da kadınlardan da savaşa gitmek için başvuranlar olmuştur. Üniforma giyip Ortadoğu'da hizmet veren Kıbrıslı kadınlar içerisinde az sayıda Kıbrıslı Türk kadın da vardı.

Savaş Yaşamı Zorlaştırıyor

II.Dünya Savaşı'nın bütün şiddetiyle devam ettiği yıllarda Kıbrıs'ta yaşam koşulları oldukça ağırlaştı. Olağan dönemlerde bile yaşamını büyük zorluklar içerisinde sürdürebilen Kıbrıslı Türk ve Rumlar, savaşın getirdiği ağır koşulları da üstlenmek zorunda kaldılar. İnsanların ne kadar yiyeceğine, hangi malı ne kadar tüketeceğine bile, çıkarılan emirnamelerle karar veriliyordu.

Emirnameler:

- Evlerde ekmek yapılmayacak. Fırınlar ekmekleri üzümlü veya haruplu yapacak ve sıcak ekmek satmayacak. (cezası bazen 100 liraya kadar çıkabiliyordu)
- Pazartesi ve salı günleri etsiz gün sayılacak ve o günlerde et satılmayacak. Et satışları kupon karşılığında olacak.
- Hamur işi, kek, içinde şeker, çikolata veya buna benzer bulunan ürünler imal edilip satılamayacak.
- Güvercinler vurulmayacak.(cezası 50 lira)

Bu yasaklara uymayanlar, mahkemeye çıkarılıyor ve ağır cezalara çarptırılıyordu .

Sizce bu yasakların nedenleri nedir?

Peki ama bu ağır cezalar uygulanırken insanlar ne kadar kazanıyor ve satın aldığı temel ürünlere ne kadar ödüyordu?

Öğretmen Maaşı…….. 2 Lira 17 şilin
Memur Maaşı……...2.5 - 3 lira
Doktor vizite ücreti……..3.5 şilin

1942 yılına ait bazı tüketim maddelerinin fiyatları	
Ekmek ……...	4.5 kuruş
Patates ……..	5 kuruş
Peynir ……...	5 kuruş
1 düzine yumurta ……...	12-15 kuruş
Yoğurt ……...	9 kuruş
İnek sütü ……..	11 kuruş
Kuzu eti ……..	40 kuruş
Fasulye-böğrülce ……...	8 kuruş
Zeytinyağı ……..	15 kuruş
Viski ……...	13 şilin

Bugünkü fiyatlarla karşılaştırın.

Ev kiraları …….. 9 şilin - 2 lira

1 lira - 20 şilin
1 şilin - 10 kuruş

Savaşın Kaçınılmaz Sonucu

"Ekselans Vali, Batı Çölü Muharebesi'nde ölen Kıbrıslı erlerin adlarını aşağıda olduğu gibi teesürle (üzüntü) beyan eder.
24.12.1940'ta Anafodia köyünden Zafiris Mihail, Lefkoşalı Mehmet Rifat Onbaşı,Ayatomas köyünden Savas Ksedonis, Messoya köyünden Zeki Mehmet, Fidi köyünden Haralambos Hristodulu.....
Ölenlerin en yakın akrabalarına kral ve kraliçe namına taziyetler beyan edilmiştir.
(Başsağlığı dilekleri duyurulmuştur.)

Haşmet Gürkan'ın " Bir Zamanlar Kıbrıs'ta" adlı kitabından

II. Dünya savaşındaki Kıbrıslı denizciler

Savaş sonunda askerler...

İngilizler zor günlerinde kendilerine yardımcı olan Kıbrıslıların hizmetlerini savaştan sonra unutmadılar. Kıbrıs'ta açılan tüm hükümet işlerine alımlarda ,eski askerlere öncelik tanıdılar. Böylece binlerce eski askere, polis, memur, gardiyan olmak veya işçi başı olarak hükümet veya askeri iş yerlerinde çalışma olanağı sağladılar. Ayrıca iş kurmak isteyenlere parasal destek sağladılar. Askerde ölenlerin ailelerine tazminat verdiler,sakatlananları da aylığa bağladılar.

Sosyal Yaşam

1.2 Kıbrıs'ta Demiryolu

Dünyada Demiryolu:

- 1802'de İngiliz Mühendis Richard Trevithick ilk ray bağlantılı buhar makinesini gerçekleştirdi.
- 1829 yılında Stockton- Darlington arasında deneme amaçlı tren yolculuğu "Roket"adı verilen trenle gerçekleştirildi.
- Günümüzde yük ve yolcu taşımacılığında en önemli ulaşım araçlarından biridir.

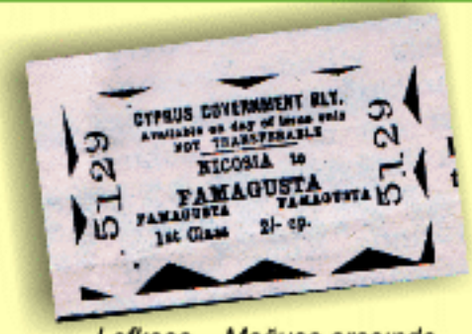

Kıbrısın Cuf-cuflu Trenleri

1905 yıllında " Kıbrıs Hükümeti Demiryolu Şirketi" kuruldu bu şirket 1951 yılına kadar faaliyet gösterdi. Şirketin çalışmaları insanların yaşamına önemli bir renk ve kolaylık getirdi.

Kıbrıs Demiryolu Projesinden Beklentiler...

Büyük Britanya Hükümeti ,dönemin en önemli ihracat ve ithalat limanı olan Larnaka ile sebze ve meyve ihraç eden Güzelyurt (Omorfo) arasında bağlantı kurmak istiyordu.Bu projeyle ayrıca posta telefon ve telgraf servisinin de ,kurulacak ara istasyonlar sayesinde yaygınlaşması hedeflenmişti.

Lefkoşa - Mağusa arasında kullanılan I. Sınıf tren bileti

Sorunlar... Larnaka Belediye Başkanı Projeye Karşı Çıkıyor.

Larnaka Belediye Başkanı o dönemin en önemli yük taşıyıcısı olan DEVECİLERİN işsiz kalacağını öne sürerek demiryolu projesine karşı çıkmıştır.Bu karşı çıkış üzerine ,İngiliz yöneticinin söylediği sözler, Larnaka'nın geleceğe dönük gelişimini de ortaya koyuyordu."Osmanlı döneminden beridir adanın en önemli ticaret limanı olan Larnaka ,bundan böyle bir balıkçı köyü olmaya mahkumdur.."Nitekim demiryolu projesi Mağusa'ya yönelir ve Larnaka kısa bir süre sonra önemli bir ticaret limanı olma özelliğini kaybeder.

Adada Tren Sesi ...

1905 yılında günde iki tren Mağusa'dan, iki tren de Lefkoşa'dan karşılıklı olarak çalışmaya başlar. Kıbrıs'ın fakir insanları bu yeni konuğa kısa sürede alışır.Çünkü tren karayoluna göre hem daha ucuz hem de kolay ulaşım ve taşıma olanakları sağlıyordu.
Tren yolu Mağusa'dan başlıyor ve Evrihu'ya kadar devam ediyordu.

İki mil aralıklarla düzenlenen otuz demiryolu istasyonu üzerinde isimler İngilizce, Türkçe ve Rumca yazılıydı .Bu duraklarda posta, telgraf ve telefon servisleri de vardı . Trenin hızı saatte ancak 30 mile (48 km) kadar ulaşabilmekteydi . Mağusa'dan Lefkoşa'ya gidebilmek için yaklaşık 2 saat yolculuk yapmak gerekiyordu. Eğer yolculuk Güzelyurt'a (Omorfo) kadarsa; bu trende geçecek 4 saat demekti .

Trenle sadece yolcu değil yük taşımacılığı da yapılıyordu. Omorfo'dan narenciye, Lefke Maden İşletmeleri'nden (CMC) bakır, krom ve asbest Mağusa limanına taşınıyordu. Böylelikle tren, istasyonları ile birlikte Kıbrıs insanının yaşamında kısa bir süre içerisinde önemli bir yer tutmuştur.

Yaşadığınız bölge içerisinde Kıbrıs demiryolundan kalan neler vardır?

Trenin geçtiği yolu harita üzerinde çizmeye çalışalım...

Ve Son... Kıbrıs'ın Treni Tarihe Karışıyor

II. Dünya Savaşı sonrasında İngiltere Kıbrıs'ta karayolu yapımına hız verir .Bugünkü asvalt yollar hızla artmaya başlar. Otobüs ve kamyonlar hızla çoğalır. Demiryolu zorluklar yaşamaya başlar. İnsanlar tercihlerini artık karayoluna kaydırmışlardır. Otobüslerin süratli olması ve yollarda duraklarının olmaması bu tercihin şekillenmesinde önemlidir. 1951 yılı sonunda Kıbrıs Hükümeti Demiryolu Şirketi'nin faaliyetleri resmen sonlandırılır. Hemen ardından da raylar sökülmeye başlanır.

1.3 Savaşla Birlikte Siyasal Yaşam Da Devam Ediyor...

Savaşın ilk yıllarında Kıbrıs'ta ağır bir ekonomik durgunluk yaşanmıştı. Bu durgunluk bir süre sonra sona erdi . İngiltere adaya yatırım yapmaya başladı. Savaş nedeniyle ithalatta (dış alım) yaşanan zorluklar, ülkede yerli üretimin artmasına neden oldu. Yeni iş alanları açıldı ve ekonomi canlandı.

Politik Yaşam Hareketleniyor.

Ekonomideki canlılık politik yaşama hareket getirdi. Siyasi ve toplumsal hayat canlandı.1931 ayaklanmasından sonra yasaklanan siyasal etkinliklere izin verildi. Partiler kuruldu,işçi birlikleri ve sendikalar örgütlendi.1943 yılında yapılan belediye seçimlerine Kıbrıslı Türk ve Rumların kurduğu partiler ve gruplar katıldı. Seçimlerin sonunda Necati Özkan, Dr. Fazıl Küçük, Şükrü Veysi ve Necmi Avkıran, Kıbrıslı Türklerin belediye meclisindeki temsilcileri olma hakkı kazandılar.

Bu dönemde Kıbrıslı Rumların Enosis yolundaki uğraşları örgütlü bir şekilde devam ediyordu. Kıbrıslı Türklerin, Rumların Enosis istemlerine tepkileri, genellikle bireysel protestolar şeklindeydi. Siyasi bir örgütlenmeye gidilmiyor veya gidilemiyordu.

Halkın Sesi

HER GÜN SABAH ÇIKAN TÜRK GAZETESİDİR

14 Mart 1942

Sayın Halkımızın Yüksek Huzurunda

Telgraf Haberleri

Bu dönemde Türk toplumunda kamuoyu oluşturma açısından önemli gelişmeler yaşandı. Dr. Fazıl Küçük'ün sahibi olduğu HALKIN SESİ gazetesi yayın hayatına başladı (1943). Halkın Sesi bu tarihten sonra Kıbrıs Türk kamuoyunun yönlendirilmesinde çok önemli bir rol oynadı.

Kıbrıslı Türkler Örgütleniyor

Belediye seçimleri sonrasında Kıbrıslı Türklerin örgütlenmesi için ilk adımlar atıldı. İngiltere'nin "SİR" ünvanı ile ödüllendirdiği Mehmet Münir Bey'in murahhası (delege) olduğu Evkaf Dairesi'nde ilk toplantı yapıldı ve Kıbrıs Adası Türk Azınlığı Kurumu (KATAK) kuruldu
1943 yılında kurulan KATAK, kurulması sonrasında tüm kaza ve yerleşim yerlerinde örgütlenmek için harekete geçti.

K. A. T. A. K. NEDİR ?
Kıbrıs Adası Türk Azınlığı Kurumudur (K.A.T.A.K.)'a aza olunuz. Ayda vereceğiniz bir şilinle cemiyetimiz ve kendinize en büyük hizmeti yapmış olacaksınız. (K.A.T.A.K.) en büyük meslek ve saadeti olacaktır. (K.A.T.A.K.) her gün biraz daha zay olan haklarınızı arayacaktır. K.A.T.A.K. birlik ocağıdır. Aza olunuz... Yardım daimiz.
Kıbrıs Adası Türk Azınlığı Kurumu
K.A.T.A.K kendi sekreterliği Başkanlığı Müşavereti Meclisi azası ve sabık Adliye

Dr. Fazıl Küçük

Bölünme ve Yeni Örgütlenmeler....

KATAK, kurulmasının hemen ardından bölündü.Bu bölünmenin önemli nedenlerinden biri Kıbrıs Türk toplumunda süregelen liderlik mücadelesiydi. Kıbrıslı Türkler liderlik mücedelesini kişiler arasında yaşıyorlardı. Mücadele Dr. Fazıl Küçük ve Necati Özkan arasında geçiyordu.

Necati Özkan

Kıbrıs Rum toplumunda ise, bu mücadele farklıydı. Liderlik mücadelesi kişiler arasında değil, kurumlar arasında devam ediyordu. Bu kurumlar kilise ve siyasi bir parti olan AKEL'di.

HALKIN SESİ

HALKIN SESİ, HAKKIN SESİ VE HALKIN DİLİDİR

«Kıbrıs Milli Türk Halk Partisi» Kuruldu

1000 den fazla Müttefik tayyaresi Brunswik ve Duzzeldrof üzerinde

Burma kesiminde Gurkalar faaliyette

Dr. Fazıl Küçük KATAK'ın kuruluşunda yer almasına rağmen, kuruluşun hemen ardından KATAK'tan ayrılarak Kıbrıs Milli Türk Halk Partisini (KMTHP) kurdu.

Faiz Kaymak

Bu bölünme bir süre sonra ortadan kalktı ve iki grup Kıbrıs Milli Türk Birliği (KMTB) adı altında birleşti. Ardından da kurum ve kuruluşları bir çatı altında toplamak için 1949 yılında Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu (KTKF) kuruldu. Federasyonun başına Faiz Kaymak getirildi .

Kıbrıslı Türkler tarafından kurulan bir diğer parti de Necati Özkan'ın liderliğini yaptığı Kıbrıs Türk Birliği İstiklal Partisidir.

İstiklal Partisi

İstiklâl" Partisine Yeni Kayıtlar

Bu süreçte Kıbrıslı Rumların kurduğu parti ve örgütler program ve hedeflerine Enosisi koymuşlardı. Kıbrıslı Türklerin program ve hedeflerinde ise Enosis karşıtlığı vurgulanıyordu. İngiltere'nin Kıbrıs'tan çekilme kararı alması halinde de adanın Türkiye'ye verilmesi talep ediliyordu.

Çalışanlar Örgütleniyor...

İşçiler:

1940'ların ortalarına kadar Kıbrıslı Türk ve Rum işçiler ayni sendikalarda birlikte örgütlendiler. Haklarını birlikte aradılar,ortak mücadele ettiler. Kıbrıslı Türk ve Rum işçilerin biraraya geldiği birlik,1946 yılında, "Kıbrıs İşçi Federasyonu "(PEO) adını alan, "Kıbrıs Sendikalar Komitesi'ydi ".1940 'lı yılların ortalarına doğru başlayan gerginlikler, özellikle de Kıbrıslı Rum işçi liderlerinin, Enosis tavrı alması ,sendikalar içerisinde de etkili oldu Sendikalarda da bölünmeler başladı. Önce"Lefkoşa Türk İşçiler Birliği" ardından da "Kıbrıs Türk İşçi Birlikleri Kurumu" kuruldu. Bu kurum daha sonra "Türk-Sen" adını almıştır.

Memurlar:

Devlet kurumlarında çalışan memurların örgütlendiği ilk kurum "Kıbrıs Memurin Cemiyeti"dir. Bu cemiyette Türk ve Rum memurlar birlikte örgütlenmişlerdi. Memurin Cemiyeti de toplumsal gerginlikler sonrasında bölündü .1957 yılında "Kıbrıs Hükümeti Türk Memurları Kurumu" kuruldu.(Kıbrıs Türk Memurin Cemiyeti). Cemiyet sonraki yıllarda Kıbrıs Türk Amme Memurları Sendikası adını almıştır.

1963 yılında Kıbrıs'ta toplumlar arası çatışmaların başlamasından sonra Kıbrıslı Türk çalışanlar, sendikal çalışmalarını durdurmuşlardır. Bu durum 1968 yılına kadar devam etti. Bu tarihte sendikal çalışmalar yeniden başlamıştır.

Bilgi metni ve tiyatro alıntısını birleştirin. Çıkardığınız sonuçlar hakkında kısa cümleler yazın

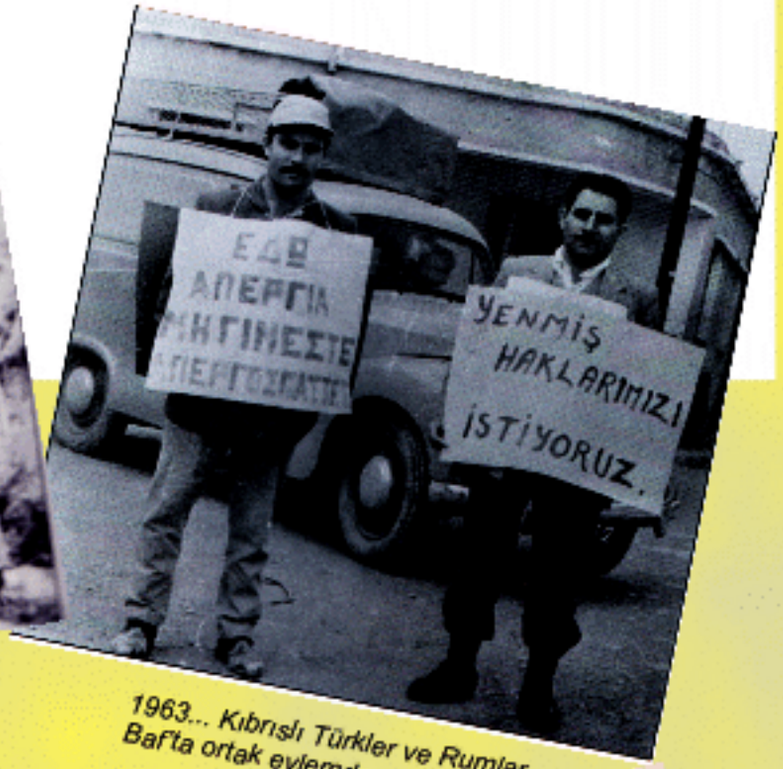
"Bir gün asansör kopsa ve madenin dibine düşsek Türk , Rum ,Maronit demez beyaz siyah ayırmaz hepimiz bir anda öleceğiz. Veya bir gün bir göçük olsa, bir grizu patlasa bir anda hepimiz diri diri madene gömüleceğiz. Tıpkı sepetteki yumurtalar gibi.... O halde niye birlik olmayalım? Niye direnmeyelim? Haklarımızı niye savunmayalım. Stavro haklıdır Sedat. Grevi kazandık ama yine onların yanında ücretli köleyiz. Ürettiğimizin karşılığını mı ödeniyoruz. Sırtımızdan kazandıkları yine İngiltere'ye Amerikaya akmıyor mu? Yine bizim çalışmamız bir boğaz tokluğuna değil mi? Bize yol, okul, hastane mi yapıyorlar kazandıkları ile? Biz grevi kazandık ama, özgürlüğümüzü ,bağımsızlığımızı kazanamadık daha. İngilizi, Amerikalıyı bu güzel adamızdan atmak için,barış ve dostluk içinde birlikte yürümemiz gereken çok yol var daha. Ancak bunu başardığımız zaman kendimiz için,çocuklarımız için,ülkemiz için çalışabiliriz. Ancak o zaman gerçek barış, özgürlük, gerçek mutluluk gelebilir."

Sabahattin İsmail'in "Grev" adlı iki perdelik oyunundan

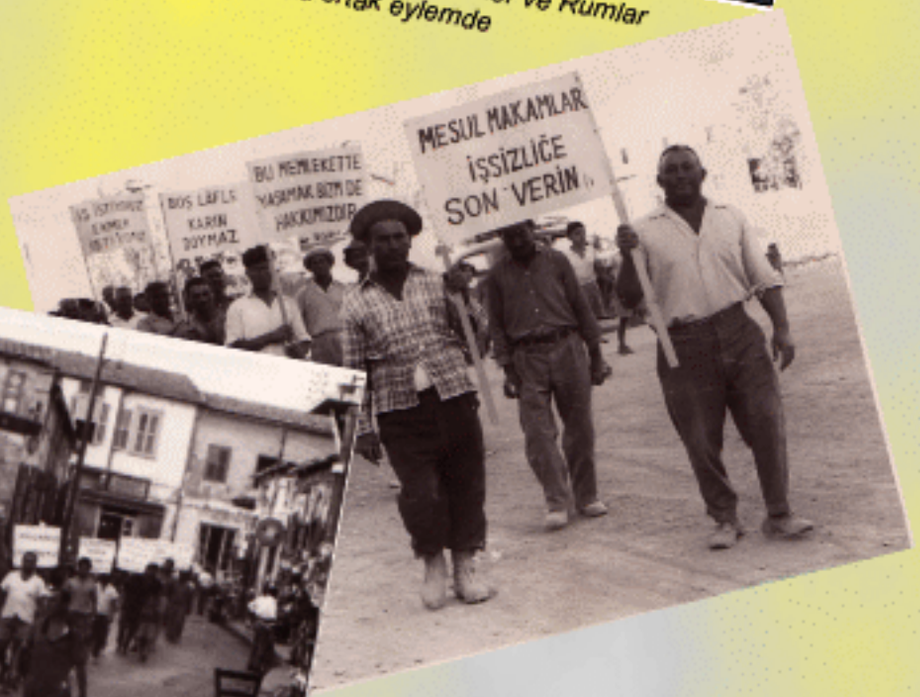
1948 yılında Kıbrıs tarihinin en uzun süreli grevi gerçekleşti. Grev 8 saatlik iş günü,çalışma koşullarının iyileştirilmesi,tatil hakkı,ek mesai ödeneği gibi hak talepleriyle başladı ve 4 aydan fazla sürdü. Lefke maden grevinde Türk ve Rum işçiler ortak mücadele ettiler.

Lefke grevinde işçi çocukları

1963... Kıbrıslı Türkler ve Rumlar Bafta ortak eylemde

Kıbrıs Türk İşçi Birlikleri Kurumu'na bağlı işçiler eylemde

Sosyal Yaşam

1.4 Kıbrıs'ta Posta Örgütü

Kıbrıslı Türk ve Rumların modern anlamda ilk posta hizmetiyle tanışması Avusturya İmparatorluğu'nun Larnaka Büyükelçiliği'nde 1845 yılında açtığı postahane ile gerçekleşmiştir. Osmanlı Devleti ise ,Kıbrıs'ı , Büyük Britanya Krallığı'na kiralamadan önce ,Lefkoşa'da ilk Osmanlı postahanesini kurmuştur.

Osmanlı postahanelerinde Osmanlı Devleti'nin pulları kullanılmıştır.

Pullar Arap harfleri ile KIBRIS yazan bir mühürle damgalanmıştır.

1979 yılında Kıbrıs Türk Federe Devleti tarafından bastırılan pulda Osmanlı döneminde kullanılan bir pul ve üzerindeki Kıbrıs mührü.

İngilizler Geliyor... Posta Yeniden Teşkilatlanıyor...

Adanın yeni sahipleri her alanda olduğu gibi posta hizmetlerinde de kendi sistemlerini uygulamaya koydular. Önce Avusturya ve Osmanlılar tarafından kurulan posta teşkilatlarını kaldırarak kendi posta teşkilatlarını kurdular. Önce Larnaka'da, daha sonra da diğer şehirlerde postahaneler açıldı .Merkez Lefkoşa olmak üzere, Mağusa, Baf, Limasol, Larnaka ve Girne'de ana postahaneler kuruldu.

Tren Yolu Üzerinde Posta Nasıl Çalışıyordu?

Merkez postahane ile ana postahaneler arasında tren çalışırdı. Merkez postahaneden alınan posta, istasyonlar üzerindeki yan postahanelere bırakılırdı. Yan postahane görevlileri de kendilerine bağlı 5-6 köye ulaştırılmak üzere postayı, gideceği köyün yakınında belirli bir ağacın dalına asarlardı. Köyden biri de, düşük bir ücret karşılığında postayı alır ve postanın köydeki dağıtımını yapardı. Trenin yerini otobüslerin almasından sonra posta dağıtımında otobüsler taşıyıcı olmaya başladılar.

Bu postahanelerde önceleri İngiliz pulları kullanıldı .Daha sonra Kıbrısa özgü pullar kullanıma girdi.

1880'de Kıbrıs'ta kullanılmaya başlanan ve üzerine"CYPRUS" baskısı yapılan pul . Pul üzerindeki resim ingiliz kraliçesi Viktoria'dır

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra posta hizmetleri yeni cumhuriyete devredildi. Bu dönem pullarının üzerinde Türkçe, Rumca ve İngilizce olarak Kıbrıs Cumhuriyeti veya Kıbrıs yazmaktaydı.

Çatışmalar Posta Örgütünü Etkiliyor...

Toplumlar arası çatışmaların başlamasından sonra Ocak 1964'te **Kıbrıs Türk Posta İdaresi** kuruldu. Lefkoşa, Mağusa ve Lefke postahanelerinde , posta hizmetleri verilmeye başlandı.

Yurt dışına gidecek mektuplarda taşıyıcılık görevini, çoğunlukla Barış Gücü ve yabancı diplomatlar yapıyordu.

Erenköy mücahitlerine gidecek olan mektuplar Lefkoşa Sancaktarlığında H/M (Hizmete Mahsus) mührü ile; Erenköy'den gelen mektuplar ise KOKNA G.R RURAL SERVİCE adlı Erenköy damgası ile damgalanıyordu. Her iki yön arasındaki mektup taşıyıcılığını Birleşmiş Milletler yürütüyordu.

- II. Dünya Savaşı'na Kıbrıs'ın ayni köyünden katılan bir Türk, bir Rum ve bir Maronit'in Kuzey Afrika'da esir düştüğünü varsayın. Bu üç kişiyi kendi aralarında konuşturarak yurtları ve köylerine duydukları özlemi anlatan kısacık bir skeç yazın.
- 1943 yılında yayınlanan bir gazeteyi inceleyin. Burada yayınlanan reklamlarla ilgili bilgi verin. Bu reklamlar o dönemin sosyal yaşamı ile ilgili ne gibi ipuçları veriyor?

Sizin Sayfanız

2. ÜNİTE

SOĞUK SAVAŞIN KIBRIS'A İLK SICAK YANSIMALARI (1945-1950)

II. Dünya Savaşı sonrasında galip gelen Müttefik güçler arasındaki işbirliği, kısa sürede bozuldu. Bu iş birliğinin yerini, karşılıklı güvensizlik aldı. Müttefikler, iki kampa bölündüler. Kapitalist demokrasiler ve komünist ülkeler.

Bu kampların liderliğini savaş sonrasının en güçlü iki ülkesi, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Sovyef Sosyalist Cumhuriyetler Birliği(SSCB) üstlendi. Bir süre sonra, her iki kamp da birbirlerine karşı silahlanmaya başladı. Ancak, İkinci Dünya Savaşı'nın yaratmış olduğu yıkım birbirleriyle tekrar savaşmalarını engelliyordu. Böylece dünya tarihinde, yeni bir dönem başladı.

2.1 Soğuk Savaş...

1945 yılında başlayıp, 1990'larda sona erecek bu döneme **"Soğuk Savaş"** adı verildi. Bu dönemde, ABD ve SSCB birbirleriyle doğrudan sıcak bir çatışmaya girmedi. Soğuk Savaş, dünyanın her yerinde etkisini gösterdi. Ülkeler bu yeni dünya düzeninde iki kamp arasında seçim yapmak durumunda kaldı. Örneğin, Avrupa ikiye bölündü, Doğu Avrupa, SSCB'nin denetimi altındaydı. Batı Avrupa ise, ABD' nin liderliğini yaptığı kampta yer aldı.

II.Dünya Savaşı sonrasında dünyada yaşanan önemli gelişmelerden biri de dünyanın yeniden örgütlenmesidir. II.Dünya Savaşı gibi bir felaketi dünyanın bir daha yaşamaması amacıyla **Birleşmiş Milletler** kuruldu. Yine bu dönemde,Birleşmiş Milletleri kuran devletler öncülüğünde, tamamen askeri amaçlarla **NATO ve Varşova Paktı** diye adlandırılan askeri örgütlenmeler kuruldu.

İkinci Dünya Savaşı'nın sonrasında öne çıkan bir başka gelişme, sömürgelerdeki bağımsızlık ve milliyetçilik hareketleridir. 19. Yy. dan sonra artarak gelişen milliyetçilik hareketleri dünyanın yeni düzeninde yeni ulus devletlerinin oluşumunu hızlandırdı. ABD ve SSCB, özellikle eski İngiliz sömürgelerinde gerçekleşen bu ulusçuluk hareketlerine, kendi kamplarında yer almaları koşuluyla destek verdiler. Bu olgu tam bir bağımsızlık değil bağımlı bağımsızlıktır.

2.2 Ve Kıbrıs...

Kıbrıs bir İngliz sömürgesiydi. Bu nedenle II. Dünya Savaşı sonunda İngiltere'nin de yer aldığı, ABD liderliğindeki kampta yer aldı.

II. Dünya Savaşı sonrasında da Kıbrıslı Rumların Enosis mücadelesi devam etti. Ancak, Kıbrıslı Rumlar, bağımsızlık mücadelesi yapan devletlerde olduğu gibi,sömürgeci devlete karşı bağımsızlığı hedeflememişlerdi. Hedefleri başka bir devlete bağlanmak,yani Enosis'ti. Bu nedenle, savaş sonrasında İngiliz Hükümeti'ne verdikleri destek karşılığında Enosis taleplerini yeniden gündeme getirdiler.

Kıbrıslı Türkler ise mevcut durumun devamından yanadırlar. Ancak, İngiltere, adaya bağımsızlık vermeye karar verirse ,adanın eski sahibine, yani Türkiye'ye verilmesinden yana olduklarını açıkça ortaya koydular.

İngiltere bu dönemde Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'deki sömürgelerini kaybetmeye başlamıştır. İngiliz ekonomisi sömürge kayıplarının getirdiği ağır sorunları yaşamaktadır. Kıbrıs'ı kaybetmek, İngiltere için ekonomi ve siyasette daha zor koşulların ortaya çıkması sonucunu getirebilirdi.
Bu nedenle savaş sonrasında Kıbrıslı Rumların gündeme getirdikleri Enosis'e "HAYIR" denildi. Ancak Kıbrıs'ta 1931 İsyanı sonrasında alınan sert önlemlerin olduğu bir döneme de dönülmedi.

İngiltere bu kez Kıbrıs'ta, yeni siyasal ve sosyal yapıyı da göz önüne aldı.1946 yılında Kıbrıs'a vali olarak atadığı Lord Winster'in hazırladığı anayasada iyileştirme ve reform önerilerini ortaya koydu.Yeni vekillerle bir **Kurucu Meclis** oluşturuldu. Ancak bu Kurucu Meclis yeni anayasayı uygulamaya koyamadan **KİLİSE**'nin tepkisiyle karşılaştı ve daha göreve başlamadan ortadan kalktı. İngiltere Kıbrıs'ta güç kaybetmeye devam ediyordu. Kıbrıslı Rumlar'ın Kilise öncülüğündeki Enosis mücadelesi isürüyordu.

Başpiskopos Makarios

2.3 Yeni Lider Dr. Fazıl Küçük...

Kıbrıslı Türklerin tüm bu gelişmelere tepkisi Enosis'e karşı örgütlenmelerini güçlendirmek oldu. Kasım 1948'de Lefkoşa'da büyük bir miting düzenlendi.

Kıbrıs'taki İngiliz sömürge idaresi, Türk toplumunun sorunlarını inceleyip rapor vermesi için "Türk İşleri Komisyonu" diye adlandırılan bir komisyon oluşturdu. Komisyon başkanlığına da Hukukçu Mehmet Zeka'yı getirdi . Mehmet Zeka'nın oluşturduğu komisyon, evkaf ,müftülük, aile kanunu, maarif ve şeriye mahkemeleri hakkında bir rapor hazırlayıp valiye sundu. Bu komisyonun raporu , ATATÜRK zamanında Türkiye'de yapılanlara benzer modern kanunların Kıbrıs'ta da uygulanmasına önemli katkı sağladı.

Türk İşleri Komisyonu Başkanı Mehmet Zekâ

. Türkiye'de Kıbrıs'a ilgi artmaya başlamıştı. Kıbrıslı Türkler Ankara'da **Kıbrıs Türk Kültür Derneğini** kurdular. Türkiye'deki kamuoyunun dikkatini Kıbrıs sorununa çekmek için yoğun çaba sarfettiler. Kıbrıs Türk milliyetçiliği Enosis'e karşı şekillenmekteydi. Kıbrıs Türk toplumu sorunlarını uluslar arası kamuoyuna iletecek temsilcisini, kısaca yeni liderini bu süreçte belirledi. Bu lider **Dr. Fazıl Küçük'tür.**

Sosyal Yaşam

2.4 Kıbrıslı Türklerin Spordaki Geçmişi...

1950...Türk- Rum ortak Lefkoşa karması

20.yüzyılın başlarından itibaren bütün dünyada olduğu gibi Kıbrıs'ta da spor etkinlikleri toplumun gündeminde daha fazla yer tutmaya başlamıştır.
Cirit, güreş, at yarışları atletizm ve futbol Kıbrıs'ta en çok ilgi gören spor etkinlikleriydi.

Ve Futbol...

Kıbrıs'ta sporun bir disiplin içerisinde örgütlendiği ilk merkezler okullardır. 1900'lü yılların ilk yarısında spor kulüpleri kurulmaya başlandı. Kıbrıslı Türklerin kurduğu ilk spor örgütleri, **Lefkoşa Türk Futbol Ocağı** ve 1930'da kurulan **Lefkoşa Türk Spor Kulübü'dür**. Bunlardan başka Mağusa'da, Mağusa Türk Spor Kulübü; Baf'ta, Baf Türk Spor Kulübü ve Limasol'da da Limasol Türk Spor Kulübü kurulmuştu . Kıbrıs'ın köylerinde de spora yönelik uğraşların ve bu konudaki örgütlenmelerin varlığı bilinmektedir.

Futbol Örgütleniyor...

Kıbrıs Futbol Federasyonu KOP (Kipriaki Omosbondia Bodesfero) 1954 yılında Kıbrıs'ta ilk ciddi futbol organizasyonu olarak faaliyete geçti. Federasyonun kurucu üyeleri Apoel, Trust, Lefkoşa Türk Spor Kulübü,Olimpiakos,Anortosis,Epa,Ael,ve Aris' tir.
Futbolun seyir zevki ve çekiciliği Kıbrıslı Türkler ve Rumlar arasında hızla yayılmasına neden oldu. Lefkoşa'nın yanı sıra Mağusa, Baf, Limasol ve bazı köylerde de kulüpler kurulmuştu. Oluşturulan ilk önemli futbol organizasyonlarında Türk ve Rum takımları birlikte yer alıyorlardı .1934 -35 sezonundan itibaren resmi lig maçları düzenlenmeye başlandı. Lefkoşa Türk Spor Kulübü 1935-36 ve 1937-38 sezonlarında Kıbrıs Kupası'nda final oynadı.

Büyük Savaş Futbola Ara Verdiriyor ...

II. Dünya Savaşı'nın devam ettiği yılların önemli bir bölümünde futbol maçları yapılmamıştır.

Kıbrıs Futbol Federasyonu 1948 yılında FİFA'ya, 1962 yılında ise Kıbrıs Cumhuriyeti olarak UEFA'ya üye olmuştur.

Dikkat Çekici Bir Örgütlenme

II. Dünya Savaşından sonra spor etkinliklerinin artmasıyla Ovgoroz(Ergazi), K.Kaymaklı, Abohor (Cihangir) ve Sinde'nin (İnönü) baş harfleri olan **OKAS** adıyla kurulan birliktelik, kendi aralarında bir lig organizasyonu düzenledi.

Bu Arada...

Türk futbol kulüblerinin artması özellikle tesis konusunda sıkıntılar ortaya çıkarınca hem bu sıkıntıları gidermek hem de kulüpler arasında maçlar düzenlemek için **Kıbrıs Türk Spor Federasyonu** kuruldu.

LEFKOŞA TÜRK SPOR KULÜBÜ + **ÇETİNKAYA TÜRK SPOR ESNAF OCAĞI** → **ÇETİNKAYA**

Pakos Şildini kazanan Çetinkaya futbol takımı

Kıbrıs Futbol 1.Küme 1950-51 sezonu puan durumu

TAKIMLAR	O	G	B	M	A	Y	P
1. Çetinkaya	14	8	4	2	36	26	20
2. Apoel	14	6	6	2	38	21	18
3. Anortosis	14	6	5	3	31	24	17
4. Epa	14	6	2	6	31	32	14
5. Pezoporikos	14	5	4	5	30	29	14
6. Ael	14	5	1	8	33	36	11
7. Ayma	14	4	1	9	25	40	9
8.Olimpiakos	14	2	5	7	22	39	9

Çetinkaya 1951,1952 ve 1954 yıllarında **Pakos Şildi**'ni kazanır. Pakos Şildini müzesine götürmeye hak kazanan Türk, Rum kulupleri arasındaki tek takım Çetinkaya'dır.

Pakos Şildi nedir?

Pakos Şildi'nin kulübe götürülüşü

Kültürel Yaşamın Içerisinde De Spor Kulüpleri Vardı...

Kıbrıslı Türklerin kurduğu spor kulüpleri kuruldukları bölgelerde bölge halkının sadece spor gereksinmelerini karşılamakla kalmamışlardır. Sporcular sahneledikleri oyunlarla insanların kültürel ihtiyaçlarını karşılanmasında önemli bir işlevi yerine getirmişlerdir.

Kıbrıslı Türkler Ve Rumlar Arasındaki Gerginlik Spora Da Yansıyor...

Artık lig maçları Türk ve Rum takımlarının ortak mücadele ettiği liglerde değil, Türk ve Rum takımlarından oluşan ayrı ayrı liglerde oynanacaktır.
1955 yılında **Kıbrıs Türk Spor Teşkilatı** kuruldu. Bu teşkilat bundan sonraki dönemde Kıbrıs Türk sporunun teşkilatlanmasında önemli görevler yapacaktır. Teşkilatın düzenlediği ilk lig sezonunu,Çetinkaya B takımının önünde **Doğan Türk Birliği** kazandı

İki toplum arasındaki ilişkilerin gerginleşmesi ve karşılıklı yapılan spor etkinliklerinin sona ermesinden sonra Türkiye'deki spor kulüpleri ile olan ilişkiler artmıştır. 1958 yılında Türkiye'ye giden Kıbrıs Türk Karması Fenerbahçe ve Galatasaray'la maçlar yapmıştır.

Yine bu yıl içerisinde toplumda gelişen Taksim tezine paralel olarak Cirit Hisarındaki futbol sahasının adı **Taksim Sahası** olarak değiştirilmiştir.

FUTBOL 1.LİG 1955-1956 (1.sezon) (6 takım)

TAKIMLAR	O	G	B	M	A	Y	P
1.Doğan Türk Birliği	10	9	0	1	42	15	18
2.Çetinkaya	9	7	0	2	40	12	14
3.M.Türk Gücü	9	5	1	3	30	26	11
4.Gençlik Gücü	10	3	0	7	20	31	6
5.B.Ü.Y.İ.S.B (*)	10	2	1	7	13	47	5
6.Demirspor	10	2	0	8	15	27	4
Toplam	58	28	2	28	160	160	58

Kıbrıs Türk Futbolu'nun en önemli isimlerinden Mustafa Defteralı

1958...İstanbul'da Kıbrıs Türk Karması

Sosyal Yaşam

2.5 Kıbrıs Türk Toplumu'nda Müzik:

Savaş Dünyayı Değiştirirken Türk Toplumu Da Müzikle Kendini Ve Dünyayı Tanıyor...

Kıbrıslı Türk ve Rumların, ekonomik sıkıntılarını aşmak için İngiliz ordusunda II. Dünya Savaşı'na katıdığı dönemde, sanat severler de , müziğe sosyal yaşantıda yer vermeyi sürdürdüler.
1925' te kurulan Darül-elhan 1942 yılında bu kez ME-TE adı altında hayata geçti. Mustafa Kenan ve Dr. Rifat önderliğini yaptı. Müzik ve tiyatro oyunları sergileyen grup 30 kişiydi.
Grupta bayanlara da yer verilmesi ve ailelerinin bunu teşvik etmesi Kıbrıs Türk toplumunun çağdaş yaşama açık olduğunun kanıtıydı. ME-TE' nin topluma en büyük katkısı muhtaç kurumlar yararına konserler vermesiydi.

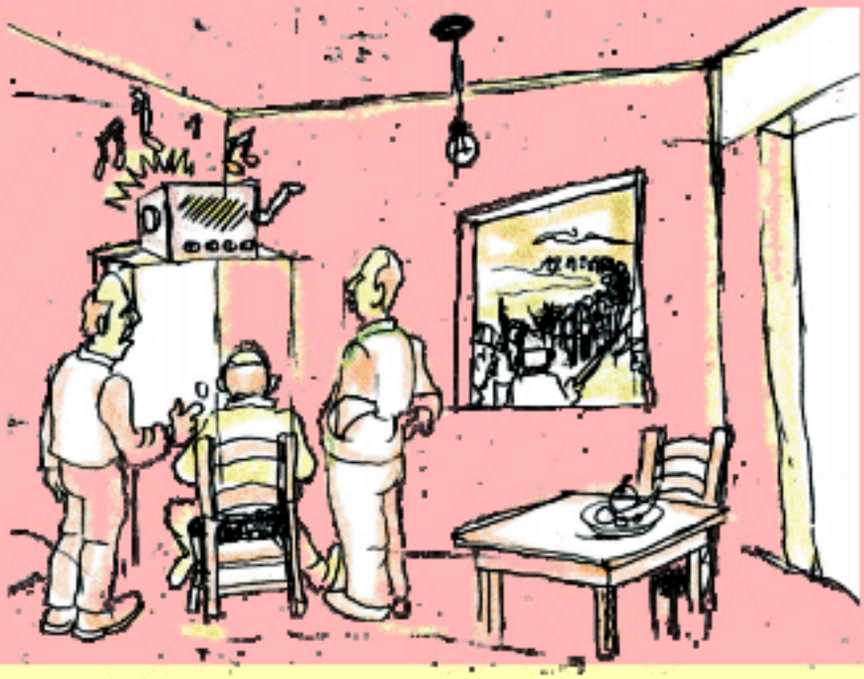
Darül-elhan sonrasında da toplum içinde önde gelen birçok topluluk kurulmaya başlandı.

Darül-elhan

1953 yılında Kıbrıs Radyosu yayına başladı. Böylece topluluklar radyoda Türk Müziği türünde eserler çalarak topluma sunmaya başladılar. Bu dönemde radyonun, toplum üzerinde oldukça güçlü bir etkisi vardı. Radyo dinleme alışkanlığı sayesinde müziğe ilgi gelişiyordu.
Bu gelişim, özellikle radyo bulunan şehirlerde daha çoktu. Az da olsa bazı köylere de radyo ulaşmıştı.

1950'li yıllarda Batı Müziği'nde çalışma yapan tek topluluk "**Kamran Aziz ve Arkadaşları**" ydı. Bu topluluk; o dönemlerin popüler müzik türlerinden olan; Türkçe Tangolar ve Valsler çalıyordu. Ayrıca Kamran Aziz HanımTürkiye'de 60'lı yıllarda başlayan "arajman" (yabancı şarkılara Türkçe söz yazıp okunması) çalışmalarını daha 1945 yılında Kıbrıs'ta gerçekleştirmişti.

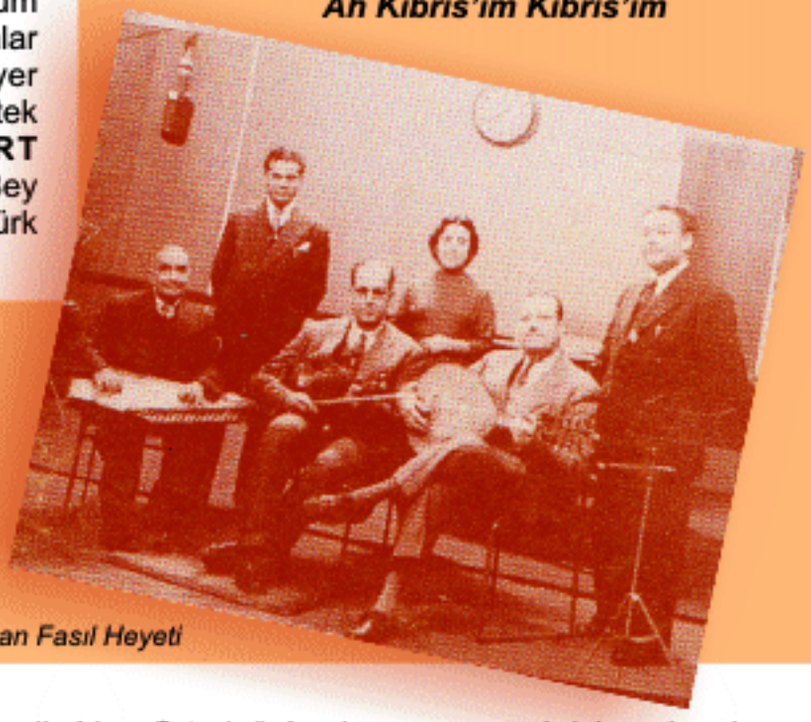

Bu dönemde Kamran Aziz tarafından bestelenen ve günümüzde bile yaygın olarak dinlenen diğer şarkıların da isimlerini araştırınız.

Kıbrıs bir adamıdır
Cennetten parçamıdır.
Kıbrıs'ın güzel kızı
Yanakları kırmızı
Akdenizin yıldızı
Ah Kıbrıs'ım Kıbrıs'ım

EOKA'nın ortaya çıktığı 1955 yılına kadar, Türk ve Rum müzisyenleri ortak çalışmalar yaparak ayni gruplarda yer aldılar. Rum toplumunun tek orkestrası olan **MOZART** kulübünde Mustafa Kenan Bey ve daha sonra birçok Türk müzisyen yer almıştı.

Mustafa Kenan Fasıl Heyeti

1950'li yıllarda Avrupa ve Amerika'dan Ortadoğu'ya konser vermek için yola çıkan sanatçılar genellikle Kıbrıs'a da uğrayarak konserler veriyordu. Böylece Türk toplumu dünya kültürlerini de tanıyarak kabuğunu kırmaya çalışıyordu.
Türkiye'den de sanatçılar dönem dönem adaya gelerek Türk müziğini sevdirmeye çalışmışlardı. Münir Nurettin Selçuk ve Safiye Ayla Kıbrıs' a gelen ünlü sanatçılardı.

Sizin Sayfanız

3. ÜNİTE
KÜÇÜLEN DÜNYADA BÜYÜYEN SORUN

Kıbrıslı Türkler ve Rumlar girecekleri zor yılların başlangıcını 1950'li yıllarla yaşamaya başladılar. Adada yaşayan iki toplum, siyasi bölünmüşlüğün iyice derinleştiği ve çatışma kültürünün egemen olduğu bir döneme girdiler. Bu dönemde ayrılıklar körüklendi ve birlikteliklerle ortak değerler unutturulmaya çalışıldı.

1950 plebisiti

3.1 1950 Plebisiti (Halkoylaması)

II.Dünya Savaşı sonrasında dünyada değer kazanan görüşlerden biri de "ULUSLARIN KENDİ KADERLERİNİ BELİRLEME HAKKIDIR". (Self Determinasyon)Bu hak yabancı bir devletin egemenliğinde yaşayan bir toplumun geleceğinin ne olacağına toplumun kendisinin karar vermesi demektir. Kıbrıs Ortodoks Kilisesinin öncülüğünde gerçekleşen plebisitte,kilise tarafından Kıbrıs'ta yaşayan Rum toplumuna ''Enosisi İstiyor musunuz" şeklinde sorulan soruya çok büyük bir oranda "Evet" cevabı verilmiştir.

3.2 Kıbrıs'ta Self Determinasyon Kabul Edilebilir bir Uygulama mıdır ?

- Kıbrıs'ta, Türkler ve Rumlar birlikte yaşamaktadırlar.
- Kıbrıslı Türkler, Kıbrıslı Rumlardan sayıca azdır.
- Kıbrıslı Rumlar self-determinasyonu bağımsız bir devlet için değil Yunanistan'a bağlanmak için Istemekteydiler.
- Kıbrıslı Türkler , Kıbrıslı Rumların Enosis istemine karşıdırlar.
- Kıbrıslı Rumlar bu oylamada Kıbrıslı Türklerin istemlerini dikkate almamışlardır.

Kıbrıs'ta 1950 yılında gerçekleştirilen halkoylamasının ADİL oduğunu söylemek mümkün müdür?

3.3 Yunanistanın Tavrı :

Kıbrıs'ta gerçekleştirilen plebisite Yunanistan destek vermedi.

Natoya girmeliyiz.

Kıbrıs bize bu dönemde sorun olmamalı

3.4 Türkiye'nin Tavrı:

Türkiye plebisit sonuçlarını kabul etmedi.

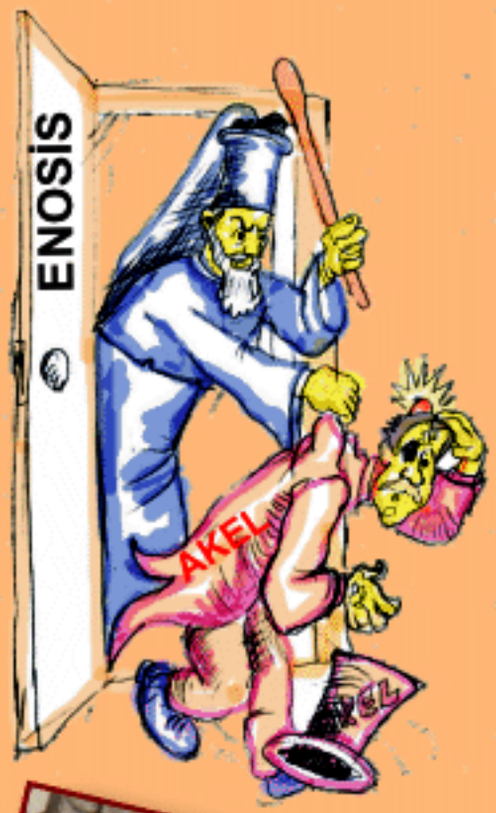

Bizim, Kıbrıs meselesi diye bir meselemiz yoktur. Kıbrıs İngiltere egemenliğindedir. İngiltere'nin Kıbrıs'ı başka bir devlete devretme niyeti yoktur.

Yunanistan 1954 yılında Kıbrıs sorununu Bm'ye götürüyor. Böylelikle Kıbrıs'ın günümüze kadar devam edecek olan BM yolculuğu başlıyordu.

3.5 Akel- Kilise Çekişmesi...

Kıbrıslı Rumlar'ın en örgütlü siyasal partisi olan komünist AKEL ile Kıbrıs Rum Ortodoks Kilisesi arasındaki çekişme bu dönemde de devam eder. AKEL'in "Kıbrıs'ın hiçbir yabancı güce üs vermeksizin Yunanistan'a bağlanma" kararı alması kilisenin AKEL'e güven duymasını sağlamaz. Çünkü kilise sadece Enosis'i gerçekleştirme değil, ayni zamanda Kıbrıs'taki komünistleri ortadan kaldırma görevini de üstlenmişti.

3.6 Londra Konferansı Ve 6-7 Eylül Olayları

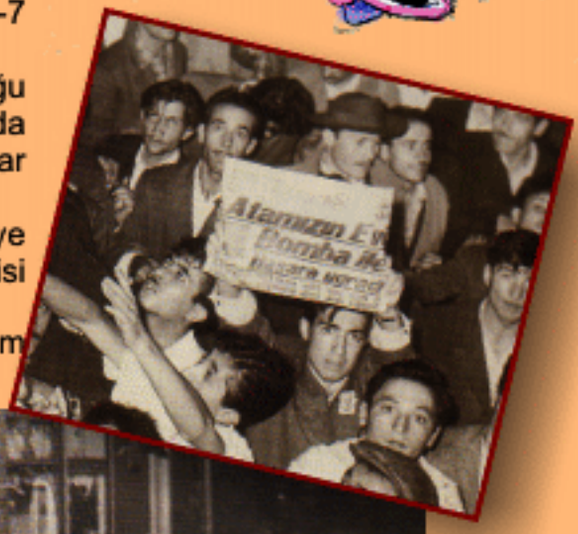
Enosis istemiyle gerçekleştirilen silahlı eylemler sonrasında İngiltere Kıbrıs'ta sert önlemlere başvurur. Ardından da Londra'da bir konferans toplanması kararını alır. Konferansa Türkiye de çağrılır. Konferans herhangi bir siyasal sonuca ulaşamaz. Ancak bu konferans ,Türkiye'nin Kıbrıs konusunda doğrudan taraf olduğunun, Yunanistan tarafından da kabul edilmesi sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Londra Konferansı devam ederken İstanbul'da 6-7 Eylül Olayları gerçekleşir.

Atatürk'ün Selanik'teki evine saldırıda bulunulduğu haberinin gazetelerde yayınlanması üzerine, İstanbulda yaşayan Rumların mallarına karşı iki gün boyunca saldırılar olur.

6-7 Eylül Olayları'nın meydana gelmesinde, Türkiye basınının Kıbrıs konusunda yaptığı yayınların önemli etkisi olmuştur.

Bu olaylar sonrasında Türkiye'de yaşayan bir çok Rum Yunanistan'a göç etmiştir.

3.7 Örgütlenmeler Şekil Değiştiriyor... Silah Artık Başrolde...

Kıbrıs'taki bütün Ortodoks Rumları'nın dini lideri olan Başpiskobos Makarios'un girişimleriyle kurulan EOKA, 1955 yılında silahlı eylemlere başlar. EOKA'nın başındaki kişi General Grivas'tır. Grivas, Yunanistan'daki iç savaşta özellikle sol görüşlü kişilere karşı takındığı sert tutumu ile tanınıyordu.
EOKA , ilk olarak İngiliz yönetimini, daha sonraki yıllarda ise komünistlikle suçlanan Kıbrıslı Rumları ve Kıbrıslı Türkleri hedef olarak belirlemişti.

EOKA'nın silahlı bir örgüt olarak ortaya çıkması, İngiltere'nin ada yönetiminde karşılaştığı sorunları çözmek için sert önlemler almasına fırsat verir. Kıbrıs'ta olağanüstü hal ilan edilir. Terör suçlularını yargılamak üzere sadece İngiliz hakimlerin görev yaptığı özel mahkemeler oluşturulur. İngilizleri vuran EOKA'cılar bisikletle kaçtıkları için Lefkoşa surlar içinde bisiklet sürmek yasaklanır Başpiskobos Makarios Hint Okyanusu'ndaki Seyşel adalarına sürülür.

EOKA eylemlerine karşı İngiliz yönetimi, yardımcı polis (Auxilary) birlikleri kurar. Bu birlikler çoğunlukla Kıbrıslı Türklerden oluşuyordu.

Yardımcı polisler bir eğitim sırasında

İngiliz politikası: BÖL VE YÖNET

Kıbrıslı Türkler EOKA'nın kuruluşu sonrasında karşı tepki olarak silahlı örgütlenmelere başlamıştır. Volkan, Kıbrıs Türk Mukavemet Birliği, Karaçete, 9 Eylül gibi örgütlenmelerin sonrasında , Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT) kurulur. TMT'nin kuruluşunda KTKF (Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu) başkanlığına getirilen Rauf R. Denktaş önemli bir görev üstlenir. Kuruluşundan hemen sonra, 1958 yılında Türkiye'den gelen komutanlar, TMT'nin askeri örgütlenmesini gerçekleştirir. Rauf R. Denktaş bu tarihten sonra Kıbrıs'ın siyasal tarihinde önemli bir yere sahip olacaktır.

3.8 Türk Mukavemet Teşkilatı T.M.T...

"1958 sonlarına doğru adaya " Banka Müfettişi" maskesi altında gelerek TMT'nin idaresini devralan albay Rıza Vuruşkan biz mukavemetçiler için " Komutanımız"dı! Ona yardımcı olmak benim için kutsal bir görevdi.TMT'nin 1957 Kasım ayında Volkan'dan devraldığımız dava adamlarıyla kurmuştuk."

Rauf R. Denktaş'ın " Hatıralar" adlı kitabından, 10. cilt

T.M.T. Türkiye Cumhuriyeti'nin izni ile Kıbrıs Türk toplumunun liderleri ve Türkiye'den gelen subayların askeri destekleriyle kurulmuştur.

Örgütün Kuruluş Amaçları:

- EOKA'ya karşı Türklerin can ve mal güvenliğini korumak.
- Rumların Enosis istemlerinin gerçekleşmesini önlemek .
- Türkiye ile olan bağları güçlendirmek.

Rauf R. Denktaş ve Burhan Nalbantoğlu TMT'nin kuruluşunda önemli rol oynadılar.

TMT'nin askeri örgütlenmesindeki en önemli isimlerden Albay Rıza Vuruşkan

Türkiye'den Kıbrıs'a gönderilen subayların Kıbrıs'ta güvenli bir şekilde çalışabilmesi için kendilerine göstermelik işler verilmiştir. TMT'nin askeri lideri Rıza Vuruşkan da Kıbrıs'a Türkiye İş Bankası'nda görev yapmak için gelmiştir.
T.M.T gizli bir örgüt olarak kaldığı süre içerisinde örgütlenmiş,.silahlanmış ve Rumların olası saldırılarına karşı hazır hale gelmiştir. Toplumlararası çatışmaların başladığı Aralık 1963'ten sonra Kıbrıslı Türklerin savunmasında önemli bir görev üstlenmiştir. TMT'nin askeri görevi, 1976 yılında Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı'nın kurulması ile bu kuruma devredilmiştir.
TMT mücahitlerinin tümünü Kıbrıslı Türk gençleri oluşturuyordu. TMT'nin başında Türk Silahlı Kuvvetlerinden görevlendirilen bir subay bulunurdu. Bu kişiye BAYRAKTAR denirdi.
TMT'de görev yapan kişilerin gerçek isimleri yerine kod isimler kullanılırdı. Bunun nedeni gizliliktir. TMT nin askeri liderinin kod adı" Bozkurt "tu.
Dr Küçük" Ağrı" ,Rauf Denktaş ise "Toros" kod adını almıştır.
Mücahitlere genel olarak "Kurt" deniyordu. Eğitimde görev alan mücahitler" Eğitim Kurtu" silah taşınmasında görev alanlar ise "Bereket Kurtu" diye adlandırılmıştır.

TMT'ye silah taşıyan Arı Ekibi mücahitleri (1958-1960)

TMT'nin bayan askerleri Ankara'da eğitim kampında (1959)

Ankara'da eğitim gören TMT mücahitleri

3.9 Çözüm Planları

1955 Harding'in Önerileri: (Kıbrıs'ın İngiliz Valisi)
- Özerk Yönetim (Muhtariyet)
- İçişlerinde kendi kendini yönetme yetkisi.

Self Determinasyonun gündeme gelmemesi şartıyla kabul edilebilir

Self Determinasyon hakkı tanımadığı için Hayır

1956 Radcliffe Anayasası:
- İç güvenlik ,savunma ve dış politika Kıbrıs'taki İngiliz valinin denetiminde olacak.
- Kıbrıs'ta çoğunluğu Rumlar'dan oluşacak bir parlamento kurulacak.

Görüşülebilir

Self Determinasyon hakkı tanımadığı için Hayır

1958 Mc. Millan Planı:
- Türklere ve Rumlara ayrı ayrı meclisler.
- Türkiye ve Yunanistan Kıbrıs yönetiminde ortak taraf olacak.
- Her iki toplum bireylerine İngiliz vatandaşlığına ilave olarak ya Türk ya Yunan uyruğuna girme hakkı.

Taksim Tezi gündemde kalmak üzere desteklenebilir.

Adanın yönetimine Türkiye de katılacağı için Hayır.

Kıbrıslı Türklerin uzun yıllar boyunca yönetimini almak için mücadele ettiği EVKAF, 1956 yılı içerisinde Kıbrıslı Türklere devredilir.

3.10 Nato Kıbrıs İçin Devrede

ABD, müttefiki olan Türkiye ve Yunanistan'ın Kıbrıs yüzünden bir çatışmaya girmesini istemiyordu . Bu yüzden her iki devleti de Kıbrıs sorununa çözüm bulmaları için zorluyordu. Türkiye ve Yunanistan ABD'nin desteği ile Kıbrıs sorununa çözüm bulunması için çaba harcamaya başlarlar. Kıbrıs'ta çözüme ulaşılabilmesi, İngiltere'nin ada yönetiminden çekilmesi ve Kıbrıslı Türk ve Rumların çözüm için ikna edilmesi şartına bağlıydı.
Türkiye ve Yunanistan hükümetleri , ülkelerinde Kıbrıs konusundaki kamuoyunu fazla dikkate almadılar. Türkiye ve Yunanistan kendilerini anavatan olarak kabul eden Kıbrıslı Türk ve Rumları, dünyanın o dönemdeki dengelerini esas alarak, çözüm için ikna etmeye çalıştılar. Ancak anavatanlar tarafından bulunacak çözüm, iki toplumun beklentilerinden uzak olacaktır.

3.11 Taksim :

Kıbrıslı Rumların, Kıbrısın Yunanistanla birleşmesi isteğine karşı, Kıbrıslı Türkler de Taksim isteğini geliştirdiler. Bu görüşe göre Kıbrıs ikiye bölünecekti.

Bir tarafı Türkiye'yle, bir tarafı da Yunanistan'la birleşecekti. Bu istem Kıbrıslı Türkler'in siyasal yaşamında önemli bir yer buldu. Taksim isteğini duyurmak için **"Ya Taksim Ya Ölüm"** mitingleri düzenlendi.

"Ya Taksim ya ölüm" şeklinde başlayan bu mitingte İngiliz birliklerinin sert müdahalesi sonrasında Kıbrıslı Türkler şehitler verdiler.

Ve 27-28 Ocak Olayları:

Sadece Lefkoşa'da değil Mağusa'da da Taksim mitingleri yapıldı . Göz yaşartıcı bombalarla olaylara müdahale eden İngiliz askerleri kendilerini koruyacak donanıma sahipti.

3.12 Kıbrıs Türk Milliyetçiliği Gelişiyor...

1950 - 1960 arasındaki dönemde Kıbrıs Türk toplumu büyük bir değişim geçirdi. Helen milliyetçiliğine karşı Türk milliyetçiliği toplumun her alanında şekillendi.

- Köy isimleri yenilendi
- Rumlarla ticaret yapma yasağı getirildi
- "Vatandaş,Türkçe konuş" kampanyaları başlatıldı.
- Milli bayramlar daha coşkulu kutlanmaya başlandı.

Rumlarla ticaret yapmamalıyım

Rumlarla ticaret yapmamalıyım

''Köylerde zamana ,çağa uymanın belli başlı tanıklarından biri de köylünün çocuklarına vermeye başladıkları özel adlardır. Son günlere değin köy sınırlarına girmeyen öztürkçe adlar,bugün bütün köyleri sarmıştır. Analar babalar çocuklarına eski ad vermek için çekişmiyorlar.....

Şifaların ,Duriyelerin,Latifelerin Bahirelerin Cemaliyelerin,Cevriyelerin Kadriyelerin Aliyelerin, Şerifelerin,Sarelerin, Naciyelerin,Şaziyelerin ,Hanifelerin,Ayşelerin Fatmaların Meryemlerin ayakkabısı hep dama atılıyor. Yerlerini öz Türkçe adlara ;Yüksellere ,Sonuçlara,Günerlere, Sevgilere, Sezginlere, Yıldızlara,Işıklara, Gülerlere Işınlara Ergünlere,İncilere, Özerlere, Mutlulara bırakıyor.

Erkeklerde, Seyit Ali, Abdurrahman, Celalettin, Bahri,Kefil Latif, Mahmut Ramadan, İsmail, Mulla Emir, Ömer, Osman ,Ali, Ahmet, Mehmet, İzzet, Hüseyin, Salih, Cemal,Celal, Hüsnü adları artık verilmiyor..... Özer, Varol, Biray, Özker, Alper, Oktay, Güneş, Vural Özkan, Kansu, Aydın, Ersin Erol, Yücel, Ulus onlara üstünlük kuruyor.....''

Kutlu ADALI
"Dağarcık" adlı kitabından

Ulusal bayramlar coşkuyla kutlanıyor ve Türkiye'nin bölgesel halk dansları oynanıyordu.

Yıl..1955. Öğrenciydik. Okula bisikletle gidiyorduk. Rum öğrenciler arasındaki kıpırdanışı sezmemek mümkün değildi.
31 Mart 1955 gecesi sahneye konan İngilizce piyesin baş rolünü oynamış, iyi bir komedyen gibi kendim gülmeden tüm salonu kahkahalara boğmuştum…Saat 23.30 sıralarında Amerikalı hocalarım hala beni gülerek kutlarken, piyesimizi sahneye koymada emeği geçen Rum öğretmenimi ortada göremediğime bir anlam verememiştim.
Gece yarısını geçtiği halde hareketli geçen bir gecenin heyecanından gözüme uyku girmiyordu. Saat 01.00'de daha önce hiç duymadığım seri infilaklarla pencereye koştum..Rum kesiminden araç sesleri geliyordu. Sokağa fırladık. Larnaka Kaza İdare Amiri'nin ofisinin bombalandığını ve yanmakta olduğunu görevden dönen gümrük nöbetcilerinden öğrendik.
Ertesi sabah okul gezisi vardı. Baf'a gidecektik. Hiçbir şey olmamış gibi bisikletlerimizle okul avlusunda toplandık. Otobüsler geldi. Türk, Rum, Ermeni, İtalyan, Lübnanlı yer almak için koşuştuk. Ve otobüs hareket edince daha evvel hiç farketmediğimiz bir durumun içinde bulduk kendimizi . Sınıfımızdaki yedi Türk, şuuraltı bir güçle bir araya gelmişiz. Birbirimize baktık. Aynı sırada tek bir yabancı öğrenci yoktu.

Alper Faik Genç'in " Güneşin Kuzeyden Doğduğu Gün" adlı kitabından

- Parçayı tartışın. Sizin de başınıza buna benzer bir olay geldi mi ?
- Şiddet sorunları çözer mi? Tartışın.
- TMT'de görev yapmış bir kişiden anılarını dinleyin.
- Köyleri eski ve yeni isimleri ile araştırınız.

Sosyal Yaşam

3.13 Kıbrıslı Türkler'in Düğünleri

Aile kurumu,insanların sosyalleşmeye başladığı en eski çağlardan beri varlığını sürdürüyor. Kıbrıs Türk toplumunda da aile, sosyal yapının temel taşlarından birini oluşturuyor. Aile kurumu Kıbrıs Türk toplumunun her döneminde önemli bir rol üstlendi. Kıbrıs'ın yakın tarihinde savaşlar, açlıklar ve siyasi kavgalar yaşandı. Bu acılara karşın Kıbrıslı Türkler bu kültüre sahip çıktılar ve çeşitli aşamalardan geçirerek günümüze kadar yaşattılar.

Peki, bizler ailenin kuruluşunun başlangıcı kabul edilen düğün törenleri ile ilgili neler biliyoruz? Günümüzde de önemini koruyan bu törenler geçmişte nasıl yapılıyordu?

Mesaryada Düğünler:

Çocuklarının evlenme yaşının geldiği kararını alan erkek ailesi, uygun bir kız bulabilmek için tanıdıklara haber gönderirdi. Uygun bir kız bulununca erkeğin kızı görebilmesi için çeşitli bahaneler aranırdı.

Bazı durumlarda ise erkek, kızı görmek için bu sıkıntıları çekmeyebilirdi. Örneğin komşu çocukları ya da akraba çocukları da birbirlerini beğenip evlenmeye karar verebilirlerdi.
Kız beğenilirse istenmeye karar verilirdi. Erkek tarafı dünürcülük günü ellerinde lokumlarıyla birlikte kız evine gidilir ve şu maniler söylenirdi:

Erkek tarafı:
Havlımızda biter badem,
Biz size geldik oğlu gadem,
Sizden bir cevahir istiyoruk,
Olur olmaz bir haber.

"**Allah'ın emri Peygamber'in kavli üzerine**" kız istenirdi.
Cevap olumlu ise kız tarafı da "**Allah münasip gördüyse olur**" diyerek kızlarını vermeyi kabul ederdi.
Ayrıca bu esnada iki tarafın büyükleri şu manileri birbirlerine söylerlerdi:

Kız tarafı:
Tencerede pişen ottur,
Yedik, karnımız toktur,
Kısmetse diyeceğimiz yoktur.

Böylece dünürcülük akşamı söz kesilmiş olurdu.
Daha sonra ise erkek tarafı kız evine, kız tarafı ise erkek evine çeşitli hediyeler gönderirdi.
Erkek tarafı kız evine; elbiselik, eldiven, ayakkabı, iç çamaşırı, makyaj malzemesi ve nişan yüzüğü gibi hediyeler gönderirdi.
Kız tarafı da erkek evine; elbiselik, gömlek, ayakkabı, pijama, mendil gibi hediyeler gönderirdi.
Tüm hazırlıklar tamamlandıktan sonra düğün zamanı gelirdi. Düğün salı günü başlayıp cuma günü sona ererdi.

Salı gününden çarşamba gününün öğlenine kadar erkek evinde olan çalgıcılarla eğlence başlardı.

Çarşamba günü ise oğlan evinin tüm kadınları ve davetliler kız evinde toplanırdı. Perşembe öğlenine kadar eğlenirlerdi. Kız evinde evli bir bayan eşliğinde yorganlar kaplanırdı. Sonra çiftin ilk çocuğunun erkek olması için yorganların üzerinde bir erkek çocuk yuvarlanırdı.

Yorgan kaplandıktan sonra ise sıra "gelin hamamı" na gelirdi. Hamamda çalgıcılar eşliğinde yapılan eğlencenin ardından kız evinde "kına gecesi" başlardı.
Bu gecede geline kırmızı duvağı takılır, ellerine ve ayaklarına kına yakılırdı. Geline yakılan kına daha sonra erkeklere gönderilir ve orada da damadın serçe parmağına kına yakılırdı. Kına gecesindeki eğlence, kadınlara ve erkeklere ait ayrı ayrı yerlerde sabaha kadar devam ederdi.

Düğünün son günü olan cuma günü gelin, gelinliğini giyerdi. Erkek tarafının gelip onu almasını beklerdi. Erkek tarafı ise davul ve zurna eşliğinde bütün köyü dolaşırdı. En son kız evine gelir, "kuşak kuşanma" töreninden sonra kızı alıp yeni evine götürürdü.

Çift, akşam yemeğini yedikten sonra damat camide namazını kılardı. Namazdan sonra ise damat gelinin yanına mumlarla götürülürdü. Odaya girerken de arkadaşları tarafından arkası yumruklanırdı.

Düğünden bir hafta sonraki cuma günü gelin yeni kıyafetlerini giyerdi. Mübarekeye gelenleri karşılardı. Ziyarete gelenler evi oda oda dolaşıp gelinin yeni evinin ve evliliğinin hayırlı olmasını dilerdi.

Şehirden Düğün Fotoğrafları

Düğünün birinci günü

Düğünün mübarekesi (ikinci gün)

Kıbrıs'ın diğer bölge ve şehirlerindeki eski düğünler hakkında bilgi toplayınız.

Eski düğünler ile günümüz düğünlerinin benzer ve farklı yönlerinin karşılaştırmasını yapınız.

Sosyal Yaşam

3.14 Kıbrıs'ın Köylerinde Yaşam...

Evler ve Ev Yapımı...

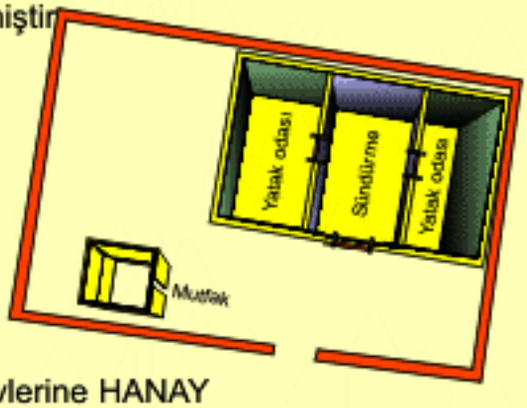

Köylerde evlerin planlarını mühendisler değil, yapıcı ustaları ve ev sahipleri belirlerdi . Bu plan köy yaşamının genel ihtiyaçlarına göre şekillenirdi. Yapı malzemesi olarak evin yapılacağı bölgenin özelliği ve evi yapacak kişinin ekonomik durumuna göre kerpiç veya taş kullanılırdı.İçerisine saman konularak yoğrulan çamur, her iki türde de harç olarak kullanılırdı.

Yaygın olarak köylerimizde kullanılan ev modeli iki oda ortasında sündürme olan ev modelidir. Basit ancak kullanışlı olan bu modelde sündürme evin tam orta kısmına denk gelirdi. Bu bölüm aynı zamanda gelen misafirlerin ağırlandığı bölümdür. Sündürmenin iki yanında iki oda bulunurdu. Bunlar yatak odalarıdır. Birinde anne baba birinde de çocuklar yatardı. Eğer çocuklar kız ve erkekse bir yaştan sonra erkek çocuklar sündürmede yatırılırdı.

Aşevi (mutfak) binaya bağlı ancak ayrı girişi olan bir odaydı. Aşevinde yemekler önceleri ev içerisindeki odunlu ocaklarla veya İSLİM'lerle pişirilirdi. Tüp gaz kullanımının başlaması ile hem islimler hem de ev içerisindeki ocaklardan vazgeçilmiştir.

Ekonomik durumu biraz daha iyi olan aileler evlerine HANAY (üst kat) da yaptırırlardı. Hanaylar genellikle tek oda olurdu. Dıştan merdivenle çıkılır ve yatak odası olarak kullanılırdı. Hanaylar halkımız arasında söylenen manilerde de yer almıştır.

Hanayım dört köşeli
İçi Mermer döşeli
Şeker gibi eridim
Merağına düşeli

Köy evleri genellikle toprak damlı olurdu. Zamanla kiremitli evlerde önemli bir artış olmuştur. Damlar merteklerle kapatılırdı. Köylerde zengin ailelerin 40 merteklik evleri olurdu (Mertekler arasında 60-70 cm olurdu). Toprak damlar ayni zamanda ev hanımlarının kurutacakları bulgurluk buğday, tarhana, incir, üzüm, vb. için de uygun bir alan oluştururdu. Avlu (Havlı) evlerin vazgeçilmez alanlarıdır. Bu avlularda mutlaka meyve ağaçları, özellikle tavuklar için kümesler ve bir ekmek fırını vardı. Avluya dikilen ağaçlar yıl boyunca çocuklara taze meyve sağlardı.

Nisan'da .....Çağla Badem
Mayıs'ta.....Yeni Dünya
Haziran'da .....Dut
Temmuz'da.....Erik
Ağustos'da .....İncir
Eylül-Ekim'de.....Üzüm- İncir

Nasıl Beslendiler...

Ağır iş koşullarını karşılayabilmek için iyi beslenmeleri gerektiğini günlük yaşamlarından biliyorlardı. Bu yüzden köylerde yeme içme alışkanlıkları hak ettiği önemi görmüştür. Köylerde yaşayan insanlar zor savaş yılları, kuraklık, salgın hastalık dönemlerinde iyice yoksullaşmıştır. Buna rağmen , tükettikleri yiyeceklerin önemli bölümünü köylerinde ve hatta evlerinde ürettikleri için bu zor yılları az zararla atlatabilmişlerdir.

Kişilerin tabaklarına yemek, yaşlarına ve cüsselerine göre konurdu. Masada ekmeği mutlaka baba keserdi. Tabağa konan yemeğin bitirilmesi gerekirdi. Yemeğini bitirenler Allah'a şükrederlerdi.
"Allahım sana şükürler olsun. Soframızı nimetsiz bırakma"

Öğle yemeklerinde bütün aile iş nedeniyle bulunmayabilirdi. Ancak akşam yemekleri tüm ailenin bir araya geldiği zamandı. Akşam yemeklerinde mutlaka beklenmedik misafirler için de fazladan yemek olurdu. Akşam yemekleri ayni zamanda günün ortak değerlendirmesinin de yapıldığı zamandı.

Neler Yenirdi...

Kasım ayından mart sonuna kadar mutlaka çorba içilirdi. Çorbanın üzerine genellikle sebze yemeği yenirdi. Tavuk, evlerde beslendiği için haftada bir yenirdi. Yemeklerde et yemek ailenin ekonomik durumuna bağlıydı. Haftada bir yenebileceği gibi ayda bir de yenebilirdi. İçki olarak genellikle şarap ve zivaniya içilirdi. İçkiler de evlerde üretiliyordu. Yemeğin üzerine mutlaka tatlı veya meyve yenirdi.

Aşağıdaki tabloda örnek olarak hazırlanmış ,ekonomik durumu iyi düzeyde olan bir ailenin, bir haftalık yemek tablosu vardır. Bu tabloyu günümüz yemek alışkanlıklarınızla karşılaştırınız.

	Sabah	Öğle	Akşam
Pazartesi	Çay-Tahınnı	Mucendra	Luvana Çorbası Semiz Otu Gatmer
Salı	Süt-Zeytinli	Ayacık (paça)	Palaz Çorbası Molohiya Gullurudya
Çarşamba	Çay-Hellimli	Bakla	Bulgur Çorbası Magarına bulli Ekmek gadeyifi
Perşembe	Hellim Böreği	Bumbar	Sebze Çorbası Soğanlı(Soğan Bastı) Sucuk
Cuma	Süt- Çörek	Kabak	Mercimek Çorbası Kolokas Portokal
Cumartesi	Süt Peksemet	Yalançı Dolma	Humus Çorbası Hostez Bulamaç
Pazar	Çay Pilavuna	Magarına Fırında	Tarhana Çorbası Küp Kebabı Ekmek gadeyifi

Meyve veya tatlı faslı ayni zamanda gecenin eğlence zamanıydı. Yaşlılar gençlere masallar, hikayeler anlatır, geçmişte yaşananlar hakkında bilgiler verirlerdi.

''Bir varmış bir yokmuş,bir terziyla üç gızı varmış. Güçük gızının üç fislikanı varmış. Gece gündüz bu fislikanı suvarımış. Bir gün padişahın oğlu ordan geçerkek gıza

_ Gece gündüz çapalan suvarın kaç yaprağı var, bilin ?Gız da demiş gene

_Sen da padişah oğlusun,okun yazan , gökde kaç yıldız var , bilin ?

_Yıldızlar hiç sayılır mı, demiş padişah oğlu . Terzi gızı da ;

_Öyleysa feslikanın yaprakları da sayılmaz ,demiş.

Padişah oğlu bir gün terziyi kıra davet etmiş .Gezerkana yerde bir parça mermer bulmuşlar. Mermer ay gibi yanar

güneş gibi parlarmış. Padişah oğlu terziye demiş ki :

- Bana bu mermerden bir elbise biçecen,dikecen. Terzi mermeri almış gelmiş eve.Bir köşeye oturmuş. Büyük kız

babasına derdini sormuş o da anlatmış.. Ama büyük kız:

_Adam sen de demiş. "Ben da zannettim ki cehizimden eksildi birşey"İkinci gızı da ayni şeyleri söylemiş.

En güçüğü ise babasını dinnedikten sonra babasına demiş ki :

Mermeri alacan gidecen padişahın oğluna. Bir direğe dayanacan. Padişahın oğlu buna sinirlenecek.Sen da deyecen

Ona" aha şimdi biçecem ,ama bu güneş girer gözüme.Al da bu değneyinan gaybet güneşi"

Oğuz Yorgancıoğlu'nun
"Kıbrıs Türk Folkloru" adlı kitabından

Masal bu ...
Sonunu da siz getirin.

Köyde zeytin hasadı

Sizin Sayfanız

4. ÜNİTE

ÇÖZÜM İÇİN BİR CUMHURİYET KURULUYOR... (1959 - 1960)

Soğuk Savaş ortamında dünyanın bir sorunu haline gelen Kıbrıs'a , Amerika Birleşik Devletleri öncülüğündeki NATO bağımsız bir cumhuriyet kurdurarak çözüm bulmaya çalışmıştır. Bu cumhuriyet, ilgili taraflar olan İngiltere, Yunanistan, Türkiye, Kıbrıslı Türkler ve Rumların kabul edecekleri uluslararası anlaşmalarla kurulacaktı. Bunun için Zürih ve Londra'da iki önemli konferans toplanmıştır.
Şubat 1959'da Zürih'te bir araya gelen Türkiye ve Yunanistan heyetleri Kıbrıs'ta çözüm için uzlaştılar. Adada yeni bir dönem başlıyordu.

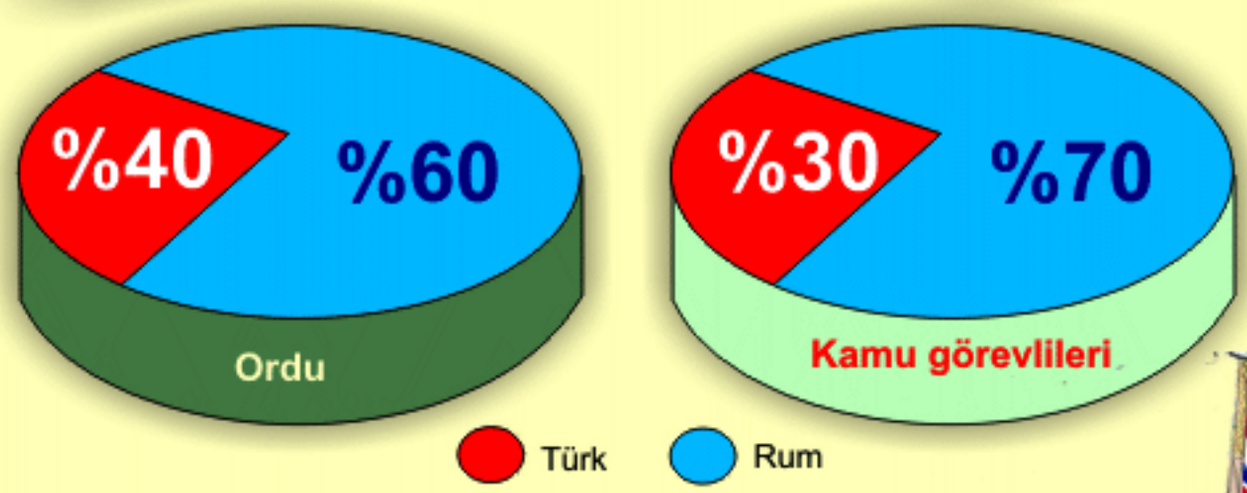
Türkiye ve Yunanistan tarafından hazırlanan bu metinlerin, İngiltere yanında Kıbrıslı Türk ve Rumlar tarafından da onaylanması gerekiyordu. Bunun için Londra'da bir konferans daha toplandı. Zürih'te kabul edilenler, İngiltere'nin Kıbrıs'taki yeni konumunu belirleyen maddelerin de eklenmesi ile son şeklini aldı.

Dr. Küçük , Makarios ve adadaki son ingiliz valisi Foot .

Garanti Antlaşması:
Türkiye, Yunanistan ve İngiltere Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını, toprak bütünlüğünü, güvenliğini ve anayasanın temel hükümlerinin gereklerini garanti ettiler.

İttifak Antlaşması :
Kıbrıs Cumhuriyeti Türkiye ve Yunanistan ortak savunmaları için birbirleriyle işbirliği yapacak. Bu antlaşma ile Kıbrıs'a 950 Yunan 650 de Türk askeri gelecektir.

Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası

- Türk ve Rumların ayrı ayrı cemaat meclisleri olacak.
- Türkçe ve Rumca Kıbrıs Cumhuriyeti'nin resmi dili olacak.
- Kıbrıs Cumhuriyeti'nin cumhurbaşkanı Kıbrıslı Rum olacak.
- Kıbrıs Cumhuriyeti'nin veto hakkı olan Türk Cumhurbaşkanı Yardımcısı olacak.
- Temsilciler Meclisi %70 Rum - %30 Türk oranına göre oluşacak.
- Beş büyük kentte Türklerin ve Rumların ayrı ayrı belediyeleri olacak

İngiltere Kıbrıs'ta 99 mil kare alanı askeri amaçlar için kullanabilecektir.

Kıbrıs Cumhuriyet'inin Anayasası cumhuriyetin bağımsız ve egemen olacağını belirtiyordu. Ancak Kıbrıs Türk ve Rum liderliği ortaya çıkan durumdan rahatsızdılar . Liderlere göre oluşumunda yer almadıkları bir devlet söz konusuydu. Anavatanlar tarafından kendilerine kabul ettirilen bu antlaşmalar , hem iki toplum arasındaki farklılığı vurguluyor hem de onları birleşik bir devlette yaşamaya zorluyordu. Buna rağmen, Kıbrıslı Türkler yeni devlete Kıbrıslı Rumlara göre daha olumlu yaklaştılar. Kıbrıs Cumhuriyeti ,Kıbrıslı Türkleri eşit ortak yapıyordu. Ve Türkiye sonunda adanın garantörü olmuştu.
Kaderlerini Enosis ve Taksim'e bağlayan taraflar kendileri için hazırlanan bir devleti yaşatabilecekler miydi ?

Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Muavini Dr. Fazıl Küçük

Türk Cemaat Meclisi Başkanı Rauf R. Denktaş

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Türk Bakanları

Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanı Fazıl Plümer

Sağlık Bakanı Niyazi Manyera

Savunma Bakanı Osman Örek

4.1 Yurttaşını Yaratamayan Cumhuriyet...(1960-1963)

Londra Antlaşmaları'nın imzalanmasından sonra Kıbrıs'ta bir hazırlık dönemi yaşandı. İçinde Kıbrıslı Türk ve Rum yetkililerinin de bulunduğu komisyonlar oluşturuldu. Hazırlanan anayasaya göre yapılan seçimlerde Makarios cumhurbaskanı, Dr. Fazıl Küçük cumhurbaşkanı yardımcısı seçildi. Aynı yıl Kıbrıs Cumhuriyeti, Bm'ye üye oldu.

" Doktor çok yorulurdu,bizimki da çok doğru konuşan şakacı biriydi ve Doktoru da çok severdi ama gerçekten severdi.,ondan birşey ummadan severdi.Sanırım bunu bilirdi ve yorgunluğunu atardı,ne yaparsa yapsın her şakasını kaldıran, ona küsmeyen kendi ona şakalar yapan Guşoynan, gerçekten severlerdi birbirlerini .Devamlı balkondan balkona konuşurlardı."çocuklarınız okula gittiğinde ilk kitaplarını ben alacayım"derdi ve aldı da. Çocuklarımız da Onu çok severlerdi.Doktorun ölümünden 5 gün sonra oğlumuz Ertuğrul'un bir oğlu oldu ve adını Fazıl koydu."

Neriman Cahit'in "Eski Lefkoşa Kahveleri Ve Kahve Kültürü" adlı kitabından

1961'de Türkiye ve Yunanistan'ı ziyaret eden Türk ve Rum gazete temsilcileri Ankara'da ortak bir açıklama yaparlar. Bu açıklamada, barış, dostluk mesajları ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nin yaşatılması dilekleri Türkiye kamuoyuna iletilir. Bozkurt, Filelefteros, Kypros, Cumhuriyet, Haravghi, Phos, Nacak ,Mahi ve Halkın Sesi ortak açıklamaya imza koyan gazetelerdi.

Kıbrıslı Türk ve Rum gazetecilerin Türkiye ve Yunanistan ziyareti.

4.2 Bağlantısızlık Hareketi...

1960'lı yılların başından itibaren dünya siyasal yaşamında önemli bir güç olarak ortaya çıkan " Bağlantısızlık" kavramını terim olarak ilk kullanan Hindistan devlet başkanı Nehru'dur. SSCB öncülüğündeki Doğu ve ABD öncülüğündeki Batı bloklarının dışında "BAĞLANTISIZLIK"(Non Alignment) adı ile ortaya çıkan bir devletler gruplaşmasıdır.

Özellikle bağımsızlığını yeni kazanan devletleri içine alarak kısa sürede gelişti. Kapitalizm ve komünizm felsefeleri bu devletler için kabul edilir bulunmadı. İki blokun silahlanma yarışına, silahsızlanma politikasını kullanarak karşı çıktı. Birleşmiş Milletler'de önemli bir güce sahip oldu.

4.3 Kıbrıs ve Bağlantısızlık Hareketi...

Makarios, Bağlantısızlık Hareketi'nin ilk organizasyon noktası olan Bandung Konferansı'nda katılımcılar arasındaydı. 1960'lı yılların başında Bağlantısızlık Hareketi resmen kurulunca , Kıbrıs Cumhuriyeti de bu hareketin kurucuları arasında yer aldı. Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkan Muavini Dr. Fazıl Küçük, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Bağlantısızlık Hareketi içerisinde yer almasına onay vermedi. Kıbrıs'ın NATO'ya yakın durmasının daha faydalı olacağını savundu ve Belgrad'da yapılan zirveye Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bir heyetle katılmasına karşı çıktı. Siyasal yaşamdaki farklı görüşler devam ediyordu...

4.4 ...Ve Sorunlar Başlıyor.

Kıbrıs Rum liderliği azınlık olarak gördükleri Kıbrıslı Türklerin; eşit ortak olarak adanın yönetiminde yer almalarını kabul edemiyordu. Kıbrıs Rum liderliğine göre; Kıbrıslı Türk siyasetçiler, uzlaşmaz tutumları ile anayasanın işlemesini engelliyor. Garanti Anlaşması'nı kullanarak Türkiye'nin adaya müdahale etmesini istiyorlardı.

Kıbrıslı Türkler içinse Makarios, yeni kurulan cumhuriyetin bütün vatandaşlarının değil, sadece Kıbrıslı Rumların cumhurbaşkanı olarak görev yapmaktaydı. Asıl amacı ENOSIS'i gerçekleştirmekti.

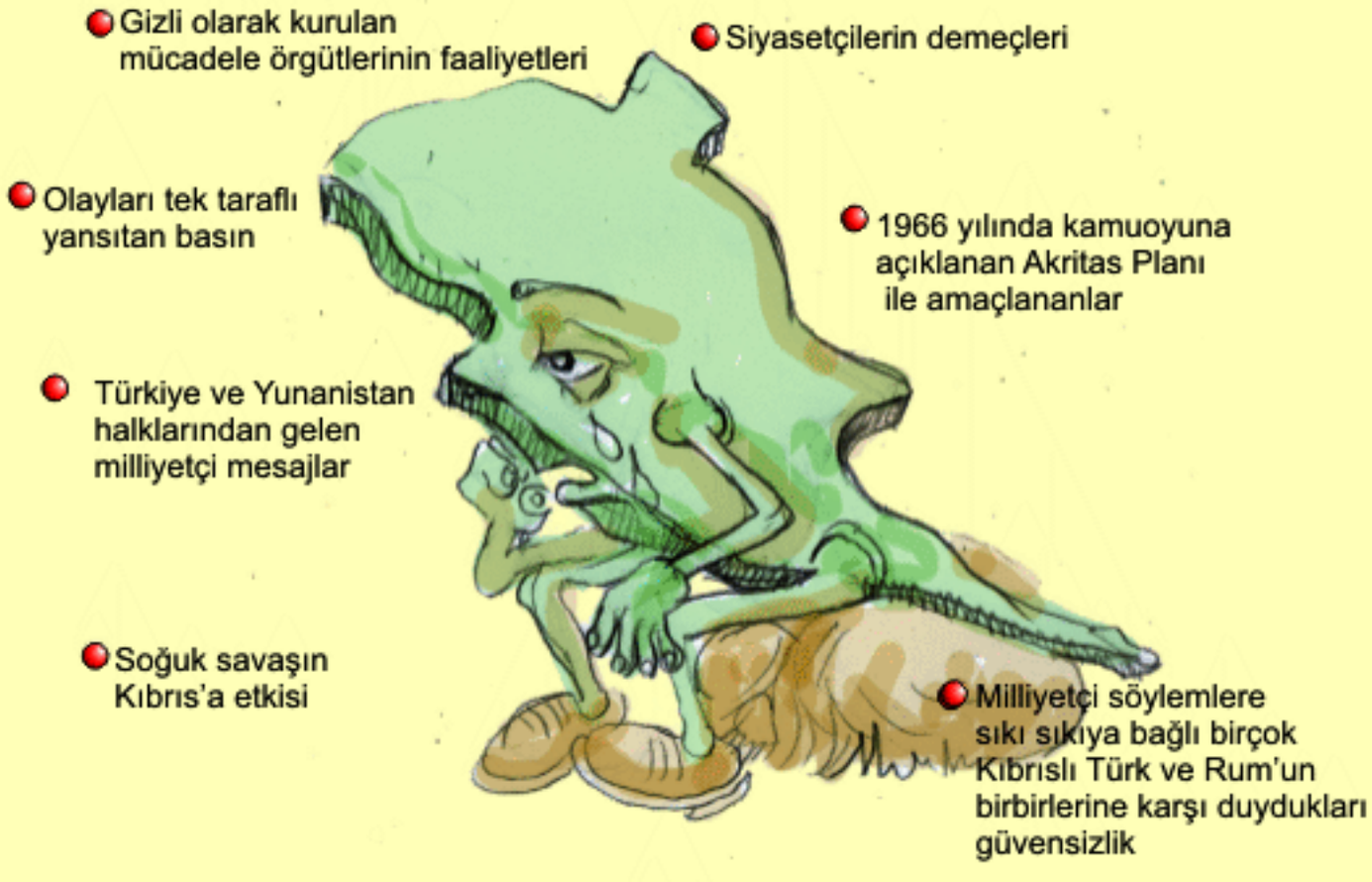
Kısa bir süre sonra anayasanın işleyişi ile ilgili sorunlar ortaya çıktı .

4.5 Başlıca Sorunlar Şunlardı:

- Vergi
- Ordu
- Belediye
- Kamu hizmetlerinde temsiliyet
- Anayasa Mahkemesi

4.6 Peki Ama Bu Duruma Nasıl Gelindi...

4.7 Her Şeye Rağmen...

Kıbrıs Cumhuriyetinin işleyişi ile ilgili yaşanan sorunlar Türkiye ve Yunanistan'ı rahatsız etmekteydi. Her iki ülke de Kıbrıs merkezli bir çatışma istemiyordu.

1960-1962 yılları arasında Kıbrıs'ta görev yapan Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçisi Emin Dırvana iki toplumun ayni cumhuriyet altında barış içinde yaşaması gerektiğine inanıyor ve bu konuda uğraş veriyordu.

CUMHURİYET

Zafer Bayramı Büyük Türk Milletine Kutlu Olsun.

Zafer Bayramımız Kutlu Olsun.

İnkılâpçı ATATÜRK

Zafer Bayramı

Kıbrıs'ta tırmanan gerginliğe karşın, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin yaşatılması gerektiğini savunanlar da vardı. Ancak Kıbrıslı Türk ve Rumlar'ın barış içerisinde Kıbrıs Cumhuriyeti'ni yaşatması gerektiğini savunanların sesleri, milliyetçi söylemler kadar güçlü çıkamıyordu.

Ayhan Hikmet

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilanından sonra yayına başlayan ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nin yaşatılması gerektiğini savunan Cumhuriyet gazetesi yazarları Ayhan Hikmet ve Ahmet Muzaffer Gürkan, kimliği bilinmeyen kişiler tarafından öldürüldüler.

Ahmet Muzaffer Gürkan

4.8 Makarios'un Anayasada Değişiklik Önerileri:

- Veto hakkı kaldırılsın.
- Karma belediye uygulamasına geçilsin.
- Adalet örgütü birleştirilsin.
- Ordu baştan organize edilsin.

Makarios anayasanın on üç maddesinin değiştirilmesini istedi

... Bu evde İngiliz okulunda öğretmenimiz olan Sallakyan isimli bir Ermeni otururdu. Çok mükemmel Türkçe konuştuğu için ,birinci ve ikinci sınıftaki Türk çocuklarına ders verirdi. Çok kibar, çok sabırlı, çok kültürlüydü. Bu yüzden onu çok severdik. Her zaman Türkçe konuşurdu bizimle. Bir de Meheryan isimli başka bir Ermeni hocamız vardı okulda. O da Sallakyan hocanın tam tersiydi. Türkçeyi çok iyi bilmesine rağmen tek kelime Türkçe konuşmazdı bizimle. Bazılarımız duyacağı yükseklikte küfür bile etmeyi denedi, ama Meheryan hoca tınmadı. Hep duymazlıktan geldi. Arkadaşlarımızdan biri kendisine Türkçe bilip bilmediğini sorduğu zaman cevabı çok kısa ve net olmuştu. "Bilmiyorum."...

.....İlginç olan okuldaki Rumların sayısı bizim iki katımız olmasına rağmen voleybol takımında savılarımız eşitti. Vural, Erdal ve ben Türkleri Lakis Anastasiadis, Beppis ve Michailidis Rumları temsil ediyordu. Lakis, Rumca öğretmenimiz Mr. Anastasiadis'in oğluydu. Anastasiadis hoca çok mükemmel Türkçe konuşabilen,güler yüzlü,sempatik bir adamdı. Belki bu yüzden oğlu Lakis de takımda oynayan üç Türk arkadaşına en yakın olan Rumdu. Bizimle dostluk kurmaktan, şakalaşmaktan çekinmezdi... Beppis ....sarışın ve yakışıklı oluşundan olacak oldukça kasıntıydı. Bizimle tanrı kelamı kesmezdi... Michailidis kısa boylu esmer bir arkadaşımızdı. Çok küçük yaşta bir gözünü kaybettiği için daima siyah gözlük takardı...O da Peppis gibi Türk arkadaşlarına mesafeli durur, sadece kendisine konuşursak bize cevap verirdi...

Osman BALIKÇIOĞLU
"Bizim İnsanımız Bizim Lefkoşamız" adlı kitaptan

Yukarıdaki parçadan çıkardığınız sonuçları yazınız

Sizin Sayfanız

5.ÜNİTE
ZOR YILLAR... (1964-1967)

O gün okulda hiçbir fevkaledelik yoktu...her günkü gibi sınıfa girmiştik. Tarih 20 Aralık 1963'tü. Daha doğrusu kara tahtada öyle yazıyordu... Pembe tebeşir kullanılmış ve etrafı çiçekli bir dekor içine alınmıştı...
Ancak 20 Aralık'ı 21'e bağlayan gece patlayan silahlar, pembe tablonun yerini kara bulutların alacağının da habercisiydi.
Ve biz, daha yeni ısınmaya başladığımız sınıfımıza bir daha giremeyecektik.

Mustafa Doğrusöz
"Çünkü Ben Buralıyım" adlı kitaptan

Anayasanın uygulanamadığını ve devletin işlemediğini öne süren Makarios yeni anayasal isteklerini Kasım 1963'te kamuoyuna açıkladı. Bu öneriler Kıbrıslı Türkler ve Türkiye tarafından reddedildi. Kıbrıs Rum liderliği bu reddediş sonrasında Kıbrıslı Türklere karşı silahlı eylemlere başvurdu..Bu saldırılardan amaçlanan, Kıbrıslı Türklerin anayasal haklarını ortadan kaldırmaktı.

5.1 Çatışmalar Başlıyor

İlk çatışmalar EOKA'nın silahlı güçleri tarafından Lefkoşa'nın Tahtakale semtinde 20 Aralıkı 21 Aralık'a bağlayan gece başlatıldı. Bu saldırılarda Kıbrıslı Türkler şehit edildi. Bu saldırının hemen arkasından Girne Kapısı'ndaki Atatürk Anıtı kurşunlandı ve Lefkoşa Türk Lisesi bahçesindeki öğrencilere ateş açıldı.

Küçük Kaymaklı ve Kumsal bölgesinde Türklere karşı trajik eylemler gerçekleştirildi. Kumsal bölgesine gerçekleştirilen saldırıda Kıbrıs Türk Alayında görev yapan Binbaşı Nihat İlhan'ın ailesi şehit edildi. Hayatını kaybeden insan sayısı arttıkça, toplumlar arasındaki düşmanlığın boyutları da arttı. İki toplumun insanları artık bir arada yaşamak istemiyorlardı. Karşılıklı güvensizlik ve korku gün geçtikçe artmaktaydı.

Türkiye'nin adaya ihtar niteliğindeki ilk askeri müdahelesi sonrasında Lefkoşa'daki çatışmalar sona erdi. Ancak bu kez de Lefkoşa dışında çatışmalar başladı.

EOKA güçleri kısa sürede Kıbrıslı Türkler'e ait köy ve mahalleleri denetim altına alarak dışarıdan yardım almalarını önlediler.

Böylece Akritas Planı uygulamaya konuyordu.

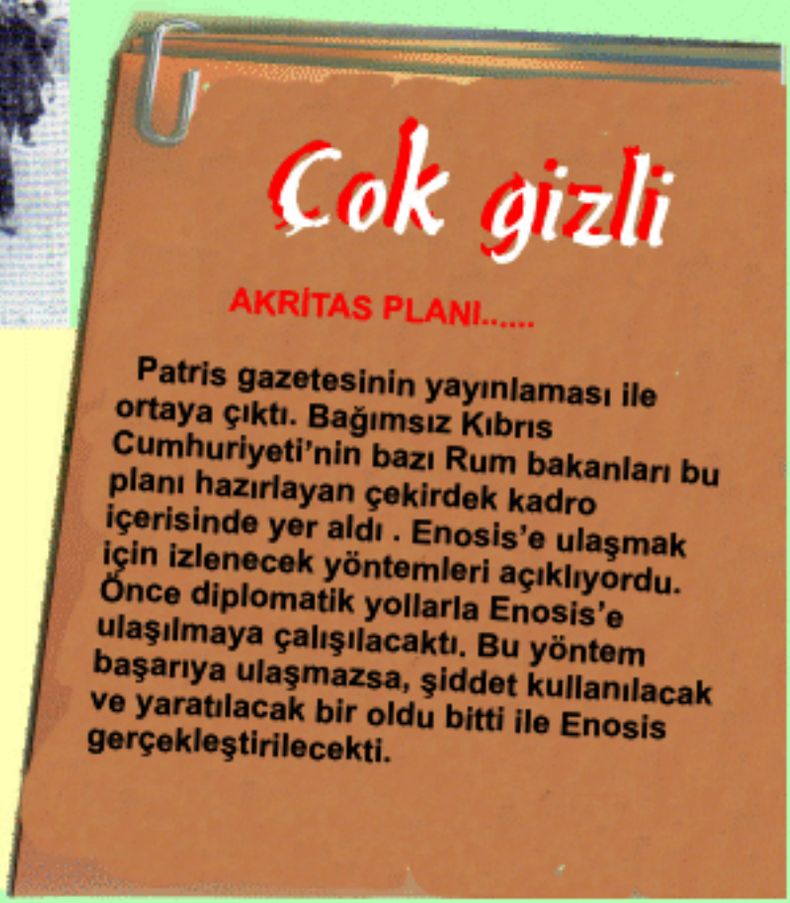
EOKA'nın bu saldırılarına karşılık adada bulunan Türk askeri güçleri Lefkoşa Gönyeli hattını denetim altına aldılar. Türk uçakları, ada üzerinde ihtar uçuşu yaptı. Garantör 3 devlet ortak bir kuvvetle Lefkoşa'daki çarpışmaları durdurmak üzere iki taraf arasına girdi. Böylece Kıbrıs'taki **YEŞİL HAT** oluştu.

5.2 Göç Yolları...

Kıbrıslı Türkler nüfus olarak daha az ,ekonomik açıdan daha zayıftılar. Saldırılar sonrasında çok sayıda kayıp verdiler. Can güvenlikleri için evlerini terk edip çadır bölgelerine sığınmak zorunda kaldılar. Karma köylerden büyük Türk köylerine doğru yoğun bir göç başladı. EOKA saldırıları karma köylerde bölünmelere yol açmıştı. Saldırılardan en çok etkilenen yerlerden biri, Küçük Kaymaklı'daki Türkler olmuştu.

22 Aralık'ta başlayan Rum saldırısına, sınırlı cephane ile karşılık veren Küçük Kaymaklı, 25 Aralık'ta saat 10.30'da pes etti. Zaten ilk sinyaller sabahın ilk saatinde verilmişti. Sivil halk köyü terk ediyordu...Karanlık, soğuk ve korkunun titrettiği kadın ve çocuklar , belki bir daha dönemeyecekleri köylerini, evlerini, eşyalarını ve anılarını bırakarak koşarcasına gidiyordu. Onların arasına bizi de katmışlardı. Birden tok bir ses duydum ve ayaklarımda bir ağırlık. Asfalt yolun içinde bir bebek yatıyordu. Annesinin kucağından düşmüştü. Onu kucaklayıp, sabahı bekleyeceğimiz tuğla fabrikasına gittikten sonra annesine vermiştim. Öğleye yakın gördüğüm manzarayı ise aradan 36 yıl geçmesine karşın unutamayacaktım. Binlerce insan, kimi yaya kimi arabalarla, kimi traktörlerin üzerinde mezalimden kaçıyordu. Bazıları bir mahalle ötesinde oturan ve haber alamayan ailelerinin merakıyla...Bazıları yüzlerine korkunun taktığı beyaz maskeler ve büyüyen gözleriyle etraflarına anlamsız bir şekilde bakıyordu. Ve bu amansız koşu Hamitköy'de noktalandı. Hamitköy, böylesine bir misafir ordusuna hazırlıksızdı. Ovalar insan dolmuştu... Herkes sessiz bir bekleyiş içindeydi ve yarınından değil de yarım saat sonrasından endişeliydi. Öğleden sonra gökyüzünü yırtarak gelen seslerin Türk savaş uçakları olduğunu duyanlar, saldırının duracağına da inanmışlardı. Ve öyle de oldu... Ertesi gün kaybedilenler için gözyaşı dökülüyordu. Ve şehrin en büyük varoşunun yok olup gitmesine.Aradan yarım ömürlük bir süre geçti. İşte ben, gerek savaş gerek deprem veya herhangi bir doğal afet karşısında gördüğüm her kaçış ve panikte, o günü yeniden yaşar gibi olurum. Ve kimsenin bunları bir kez daha yaşamasını istemem...

Mustafa Doğrusöz
"Çünkü Ben Buralıyım" adlı kitaptan

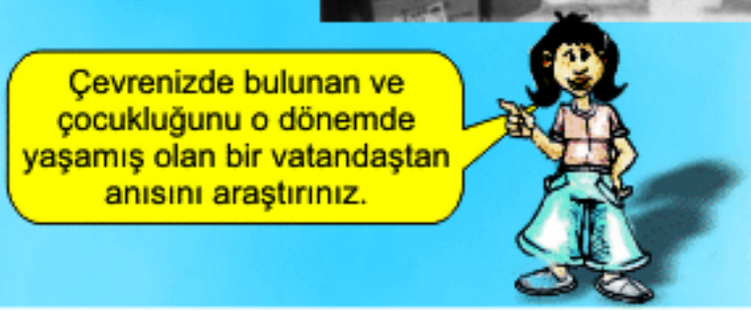
Göçmenlere ev sahipliği yapan bazı Türk köyleri şunlardı:
Erenköy, Lefke, Yeşilırmak, Zeytinlik, Gönyeli, Dağyolu, Hamitköy, Akıncılar, Cihangir, Meriç, Serdarlı, Gönendere, Mehmetçik
Ayrıca Lefkoşa'da da bazı Türk mahallelerine göçmenler topluca yerleştirilir. Sinema salonları ve Atatürk ilkokulu gibi yerler göçmenlere ev sahipliği yapar. Okullar gündüz dershane gece yatakhane olur. Bir süre sonra Lefkoşa'daki tarihi Arap Ahmet Mahallesi'ndeki Ermeni evlerine de göçmenler yerleştirilir.

Kızılay ve Türk yönetiminin öncülüğünde göçmenlere çadırlar kurulur. Çocuklar bu çadırlarda bile kendilerine oyunlar kurup oynarlar. Çadır direkleri arasına bağlanan ipler, hem salıncak hem de beşik görevini görür. Kış geldiğinde ise çadırlar yağmur baskınlarına uğrar. Elde bulunan buldozerle su kanalları açılıp yollar düzeltilir.
Göçmenlerin yiyecek sıkıntısını da Kızılay ve Türk yönetimi gidermeye çalışır. Bu arada Pakistan'dan da yiyecek yardımı gelir.
Torbalar içerisinde göçmenlere dağıtılan iaşelere " Reyşın" (Ration) adı verilirdi. Daha sonra ise ayakkabı ve giyecek yardımı yapılır.

Türk ailelerin yanında ve çadırlarda yaşamını sürdüren göçmenlere ev inşaatı başlanır. Bu evlerin duvarları sunta veya kerpiçten, çatıları çinkodan yapılmış ve göçmenler bu evlere yerleştirilmiştir. Garaj veya ambarlar düzenlenerek okula dönüştürülür. Günümüzde de bu göçmen evlerini ülkenin her yerinde görmek mümkündür.

5.3 Kıbrıslı Türkler Kendi Radyoları ile Sesleniyor....

Aralık ayının sonlarında 250 metre mesafeye kadar, yayın yapabilen ilk verici yayına başladı. Deneme yayınlarında " Bayrak, Bayrak " anonsu yapılıyordu. Stüdyo loş bir garajdı. Verici cihazı olarak 100 akü kullanılmıştı Stüdyo cihazı ise 8 telefon ahizesiydi. Deneme anonsu radyonun adı oldu: BAYRAK RADYOSU.

Bayrak Radyosu kısa süre içerisinde gelişti. Radyo, 5 saat kesintisiz yayın yapabiliyordu. Radyonun sesi ise 15 -20 km. uzaklığa ulaşabiliyordu. İlk yayınlar Türkçe, Rumca ve İngilizce yapılıyordu.

Bayrak Radyosu kurucularından Özhan Ragıp. Orhan Eren,Hüseyin M.Emin, Yusuf Gazi, Özer Berkem, dönemin zorluklarına ve teknik olanaksızlıklara rağmen önemli bir iş başardılar.

Çatışmalar Ayrılığı Derinleştiriyordu...

Aralık 1963'te yaşananlar üzerine Dr. Küçük Cumhurbaşkanı yardımcısı forsunu arabasından çıkardı. Ayrı posta teşkilatı kuruldu. Türk bakanlar hükümet toplantılarına katılmadı. Türk polisler üniformalarındaki Kıbrıs Cumhuriyeti apoletlerini söktü.

Artık ayrı bir Kıbrıs Türk yönetimi oluşuyordu. Bu yeni yönetim "Genel Komite" diye adlandırılmıştır.

5.4 Yeniden Çözüm Çabaları...

Londra Konferansı:

- İngiltere: Güvenliği sağlamak için adaya 10 bin kişilik bir NATO birliği gelmesini önerdi.
- Rum tarafı 1959 antlaşmalarıyla Kıbrıs Türkleri'ne verilen özel hakların kaldırılmasını istedi.
- Türk tarafı ise ilk defa "federal sistem" önerisi yaptı.

Londra Konferansı'na Kıbrıslı Türkler adına katılan Rauf R. Denktaş Kıbrıs Rum liderliğinin yasağı yüzünden Kıbrıs'a dönemedi.

Utaht (BM Genel Sekreteri) Formülü:
" Kıbrıs'ta Mavi Bereliler"
4 Mart 1964'te Güvenlik Konseyi'nin kabul ettiği rapor.

- Adada barışı korumak için BM gücü kurulacak.
- Kıbrıs hükümeti şiddet ve kan dökülmesini önleyecek her türlü önlemi alacak.

Bu kararla Kıbrıslı Rumlar dünya tarafından resmi hükümet olarak kabul edildiler.

Acheson Planı:
- Karpaz bölgesi Türkiye'ye verilecek.
- Adanın geriye kalan kısmı Kıbrıslı Rumların ve Yunanistan'ın idaresinde olacak.
- Kıbrıslı Rumların idaresinde kalan bölgelerde yaşayan Kıbrıslı Türklere azınlık hakları verilecek.
- Yerel özerkliğe sahip Türk kantonları olacak

Plaza Raporu:
- Bulunacak çözüm çoğunluk ilkelerine uygun olmalı.
- Self- Determinasyon hakkı tanınmalı.

Kıbrıslı Türkler bu öneriyi hemen reddetti.

5.5 Çatışmalar Artıyor...

1964-67 yıllarında Akritas Planının uygulanmaya konulmasıyla iki toplum arasında çatışmalar şiddetlenerek devam etti. Çatısmalar Kıbrıs'a dönen Grivas'ın komutanlığında Yunan-Rum askeri kuvvetlerinin Kıbrıslı Türklerin kontrolündeki bölgelere saldırması ve Kıbrıslı Türk Mücahitlerin bu saldırılara karşılık vermesiyle gerçeklesiyordu. Bu çatışmalar sonunda Lefke, Yeşilirmak, Limasol, Mağusa, Geçitkale, Boğazici, Baf ve Erenköyde bir çok sivil Kıbrıslı Türk şehit oldu .

Johnson Mektubu:

Kıbrıs'taki çatışmaların devam ettiği bu dönemde ABD Başkanı Johnson Türkiye'ye bir mesaj iletir. Bu mesajda ABD'nin Türkiye'nin Kıbrıs'a askeri müdahalede bulunmasına karşı olduğu açıkca ifade edilir. ABD böyle bir müdahalenin, Nato üyesi Türkiye ve Yunanistan'ı bir çatışmaya sokmasından ve Sovyetler Birliği'nin Kıbrıs için devreye girmesinden endişe etmektedir.

Erenköy'de Yoğunlaşan Çatışmalar..

Türkiye, Kıbrıs'a ilk fiili müdahalesini Erenköy'de gerceklestirdi. Yunan, Rum askeri güçleri TMT'nin denetimindeki Erenköy bölgesi ile Türkiye'nin bağlarını kesmeyi amaçlıyordu.

Çünkü Erenköy Kıbrıslı Türkler için önemli bir yerdeydi. Türklerin kontrolündeki bölge Türkiye ile bağlantıyı sağlıyordu. Bu bağlantıyı kesmek için Rumlar, Erenköy'de ve çevre Türk köyleri üzerinde askeri bir abluka başlattı.

Bu durum üzerine bölgenin savunması için Türkiye'de yüksek öğrenimde bulunan yüzlerce Kıbrıslı Türk öğrenci gönüllü olarak Erenköy'e çıktılar.

Yurtseverlik bilinciyle öğrenimlerini yarıda bırakıp gelen öğrenciler bir dönem sonra Kıbrıs Türklerinin toplumsal geleceğinde büyük görevler üstlendiler.

Pilot yüzbaşı Cengiz Topel... Erenköy'deki hava bombardımanda şehit oldu. Bu tarihlerde doğan birçok Kıbrıslı Türk çocuğa Cengiz Topel adı verildi.

Türkiye ise Ağustos 1964'te başlayan askeri ablukaya önce uyarıyla sonrasında da 8-9 Ağustos tarihlerinde hava bombardımanıyla karşılık verdi. Bu müdahalenin sonunda Makarios ateşkes istedi.Bölgedeki Rum Yunan birlikleri geri çekildi. Bu gelişmeden sonra Kıbrıslı Rumlar, Kıbrıslı Türklere karşı ekonomik ambargo uygulamaya başladılar.

Erenköy çatışmalarını yaşamış bir üniversite öğrencisinden anısını dinleyiniz ve sınıfta anlatınız.

Erenköy'de şehit olan Süleyman Uluçamgil

Mehmet Necati Erçıkan, Esat ....., Naci Talat Usar, Yaşar Boran Erenköy'de

"Durup dururken simitci çığlığı gibi
Aklıma geldi ölüm
Oysa ki benim üniversite
kapısında
Dökülen yapraklara şiir yazmaktı
Düşündüğüm"

S.U

Hiç bir baskı, yönlendirme veya zorlama olmadan, hiç bir menfaat beklemeden, karşılaşacağı olası binbir güçlüğü ve mahrumiyeti kabullenen, bir çok fedekârlığı yapan ve yüksek öğrenimini bırakarak birbirleriyle yarışırcasına Erenköy çıkarmasını gerçekleştiren 500 öğrencinin ve Londra'dan katılan 40 kişinin onurlu davranışı, vatan aşkı ya da yurtseverlik tanımlamasında örnek alınmalıdır kanısındayım.

Yaşar Boran (Emekli Başsavcı yrd.)
Sivil Savunma Dergisi'nden

5.6 1967 Bunalımı...

Nisan 1967'de Yunanistan'da Albaylar Cuntası askeri darbe ile yönetime el koydu. Yunanistan'da askeri cuntanın iktidara gelmesi, Kıbrıs'ta ilişkilerin daha da gerilmesine neden oldu.

1964 yılından bu yana adaya girmesi yasaklanan Türk Cemaat Meclisi Başkanı Rauf R. Denktaş, Ekim 1967'de gizlice Kıbrıs'a girerken Rum yönetimi tarafından tutuklandı. Kıbrıslı Türkler Rauf R. Denktaş'ın serbest bırakılması için eylemler düzenledi. Yüksek Mahkeme Hakimi Mehmet Zeka, Rauf R. Denktaş'ın serbest bırakılması için girişimler yaptı. Daha sonra da Rauf R. Denktaş,adaya kanunsuz giriş yapmayacağına dair başsavcıya bir mektup yazdı. Ardından serbest bırakıldı ve Türkiye'ye geri gönderildi. Rauf R. Denktaş ertesi yıl Kıbrıs'a geri dönmüştür.

Rauf R. Denktaş

Bu yeni dönemde Atina'daki yönetim ile arası açılan Makarios, Kıbrıslı Türklerle gerilimi azaltmaya çalışmaktaydı.

Bu gelişmeden rahatsız olan Grivas Kıbrıslı Türklerin yoğun olarak yaşadıkları Geçitkale ve Boğaziçi köylerine saldırı düzenledi. 20'den fazla Kıbrıslı Türk bu saldırıda şehit oldu. Bunun üzerine Ankara Hükümeti müdahale kararını açıkladı. Ancak Türk ordusu bu tarz bir müdahaleye karşı hazırlıksızdı. Sorun yine diplomatik yollardan çözülecekti. Ankara'nın önerileri, bu kez araya ABD'nin girmesiyle Yunanistan tarafından kabul edildi. Grivas ve yönetimindeki Yunan askerleri Kıbrıs'tan ayrıldılar.

Kıbrıs Geçici Türk Yönetimi :

1967 bunalımının sona ermesinden sonra Kıbrıslı Türkler, Kıbrıs Geçici Türk Yönetimi'ni (KGTY) kurdular. Bu oluşum Kıbrıs Cumhuriyeti anayasasının bütün kuralları uygulanıncaya kadar Kıbrıslı Türklerin idari ve siyasi sorunlarını çözmeyi amaçlıyordu. Bu gelişme FEDERAL DEVLET tezi konusunda atılmış ilk adımdır.

5.7 Gündüz Öğrenci Gece Mücahit...

16 yaşındaydık... Yani daha delikanlılığa ilk adımları atıyorduk. Mavzeri bir yılbaşı gecesi tutuşturdular elimize. Yani 11'inci günde. Sonra sen cesur çocuksun diyerek, kuş uçmaz kervan geçmez bir tepede yeni bir serüvene başladık. Cep delik cepken delik. Bir adamın bir ömür törpüleyerek kazandığı sermayesinin bir anda mahvedildiğine tanık olduk.

Mustafa Doğrusözün
"Çünkü Ben Buralıyım" adlı kitabından

21 Aralık 1963 olayları ile birlikte okullar kapatıldı. 1963 - 1964 öğrenim yılında da eğitime ara verildi. Türk Mukavemet Teşkilatı içerisinde Rum saldırılarına karşı savunma birlikleri kurulmaya başlandı. Liselerde öğrenim gören öğrenciler TMT içerisinde mücahit olmaya başladılar. Yaşadıkları bölgedeki birliklere katıldılar. Türk toplumu saldırılar ve göçlerle ayakta durmaya çalışırken liseli gençler de, daha gençliklerini yaşamadan toplumsal görev için silahla yaşamaya başladılar.

1964 - 1965 öğretim yılında, okullar yeniden açıldı. Öğrenciler,okullarına en yakın bölükte görevlerini sürdürdüler. Gündüz okulda eğitimlerini alırlarken, okul sonrası bölüklerinde, askeri eğitim almaya başladılar. Geceleri de bölükte kaldılar. Sıra ile nöbet tutuyorlardı. Yiyecekleri bölükten karşılandı. TMT kendilerine harçlık adı altında yardım yapıyordu. İlk ödeme1964 yılı sonlarında 10 şilin olarak yapıldı.

Bu dönemde Kıbrıslı Türklerin tek meslek lisesi olan Lefke Sanat Enstitüsü'nde(Daha sonra Cengiz Topel Endüstri Meslek Lisesi adını alacaktır) Tesviye Bölümü öğrencileri, silah yapımı ve bakımını öğrenmişlerdi. Bu silahlar TMT birliklerinde de kullanıldı. Elektronik Bölümü öğrencileri ise öğretmenleri ile birlikte Lefke Sancak Radyosunu kurdular.

1967 yılında, liseyi bitiren tüm gençlere Türkiye'deki üniversitelere sınavsız girme hakkı sağlandı. Bu dönemlerde üniversiteye gitmek isteyen gençlerin lise yıllarından mutlaka mücahitlik görevini yapmış olmaları gerekiyordu.

Çevrenizde bu dönemi yaşamış birisinden anısını dinleyiniz ve sınıfta anlatınız.

Sosyal Yaşam

5.8 Pazar Sabahları Radyo Başında....

"Alikko ile Caher" skeçleri 1964 -1971 yılları arasında Bayrak radyosunda her Pazar sabahı yayınlandı. 1971 yılında sahne oyunu olarak oynandı. Ada çapında binlerce seyirci tarafından izlendi ve bu alanda bir rekor kırdı.
Alikko ile Caher, Karpaz şivesiyle oynanan bir güldürü dizisiydi. Yaşanmış olaylardan yola çıkılarak Kıbrıslı Türklerin o dönemde yaşadıklarını, ince zeka ürünü esprilerle anlatıyordu. Kıbrıslı Türklerin kuşatma altında yaşadığı uzun yıllar boyunca halkın moral kaynağı olmuştur.
1971 yılında bir neden bildirilmeden yayından kaldırılmıştır.

Alikko ve Caher rolünü oynayan tiyatrocular dan Kemal Tunç ve Üner Ulutuğ.

Alikko: Ma ne gonuşman beniminan ?
Caher: Gonuşmam .Küsüm
Alikko: Eee ,Barış deye buraşda Gambillide bir buçuk şilin ödedik, bir çarta humus çorbası ısmarladık,barış deye berber Gaya'dan sinekgaydı turaş ettirdik, göynünü yapmak için Osman Gezer'den sıcacık gunna ısmarladık.Boyacı Rauf'dan çangarlarını boyattırdık.Saray Fotelini dışardan gösterdik.Daha ne yapalım ? Hade gonuş gartık.Asık mutsunanı çekemem bütün gün.
Caher: Bana ne ? Küsüm gartık barışmam.
Alikko: Peki re sebep nedir ?
Caher: Senin yüzünden bir tomohil yolcuyu 5 sahat duddu gavur barikatta
Alikko: Neee.... benim yüzümden ?. Urumun, hem...(Hava tüfeği mermisini göstererek) Bunun yüzünden
Caher: Aman Allahcığım.. Ma taha atmadın o guduz ,hava tüfeği gurşuncuğunu?
Alikko: Yook. Belledin gorkacam ?Ha sandın gorkacam gavırı

● Toplumlar arası çatışmalar sırasında Birleşmiş Milletlerin çizdiği hattın ilerisinde Rum polisi tarafından kurulan BARİKATLARLA ilgili büyüklerinize sorular sorun .

Aldığınız cevapları sınıfta öğretmeniniz ve diğer arkadaşlarınızla tartışınız.

● Yukarıdaki metinde anlamını bilmediğiniz kelimelerin anlamını öğrenin

5.9 Kıbrıs Cumhuriyeti'nden Sonra Spor...

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra da Kıbrıslı Türk ve Rum futbol takımları arasında ortak spor etkinliklerine dönülemedi. Kıbrıs Türk takımları oluşturdukları yapı içerisinde futbol oynamaya devam ettiler. Bu arada Türkiye'deki takımlarla olan karşılaşmalar arttı. Türkiye'nin ünlü takımları Kıbrıs'a gelerek Türk takımlarıyla maçlar yaptılar.

Futbolun yanı sıra avcılık ,tenis ve güreş dallarında da Kıbrıslı Türkler sportif etkinlikler yapmaya devam ettiler. Teniste, futboldan farklı olarak Kıbrıslı Rum sporcularla karşılaşmalar yapılmış ve Türk sporcular başarılı sonuçlar almışlardır.

Kıbrıs Türk karması ve Fenerbahçe, Taksim Stadı'nda

Ayten Salih (BERKALP) Kıbrıs Türklerinin yetiştirdiği en önemli sporculardan biridir. Türkiye'de Fenerbahçe Spor Kulübü'nde voleybol ve basketbol şubelerini kurmuş ve takım kaptanı olmuştur. Türkiye'de voleybol antrönörü lisansına sahip ilk bayan antrönördür. .Kıbrıs'ta ise futbol kulübü başkanlığı yapan ilk bayan yöneticidir.

Çatışmalar Sporu Da Engelliyor...

1963 yılında başlayan toplumlar arası çatışmalar spor etkinliklerinin de durmasına neden oldu. Çatışmaların daha ilk günlerinde beden eğitimi öğretmeni ve küçük kaymaklı futbolcusu Hüseyin Ruso şehit oldu.

Barış Gücü Askerleri Mücahitlerle toplu halde

1964 yılı içerisinde kayda değer hiçbir spor etkinliği yaşanmadı. 1964 yılı sonrasında Kıbrıslı Türkler kurulan bölgesel liglerle hem kendi aralarında hem de barış gücü askerleriyle yapılan karşılaşmalarla faaliyetlerini sürdürdüler.

Mücahitlerin oluşturduğu takımlar futbol, masa tenisi, voleybol, hentbol ve güreş karşılaşmaları yaptılar. Çatışma kültürünün egemen olduğu bu dönemin göze çarpan en önemli özelliklerinden biri takımların taşıdığı isimlerdir..

Şahlanspor, Kahramanspor, Mertspor, Atakspor, Kaplanspor, Savaşspor,

1968 Sonrası Spor

1968 yılında, siyasi alanda yaşanan yumuşama spora da yansır. Futbol Federasyonu yeniden çalışır. Böylelikle 5 yıl aradan sonra 1968-69 sezonunda futbol karşılaşmaları yeniden başlar . Siyasetle birlikte spor da normale dönmektedir. Bu arada bazı Kıbrıslı Türk futbolcular Kıbrıs Rum takımlarında futbol oynamaya başlar.

Kıbrıslı Türkler sporun her alanında örgütlenmektedirler. Futbolun yanında güreş, voleybol, atletizm, bisiklet, avcılık atıcılık, masa tenisi, yüzme ve su sporları federasyonları kurulur.

5.10 Müzikle Dayanışma ve Moraller Yükseliyor...

60'lı yıllarda Kıbrıs'ta popüler batı müziğinde önemli gelişmeler yaşanır. İngilizce sözlü müzikler yanında Türk Hafif Müziği'nin toplum üzerindeki etkisiyle yeni gruplar oluşmaya başlar. Gruplarda yenilik olarak elektrikli enstrümanlar (gitar, org gibi) çalınmaya başlar.

21 Aralık 1963 olaylarından sonra Kıbrıs Türk toplumu içe kapanık bir yaşam sürdürmektedir. Bu dönemde toplum, müzik etkinlikleri, düğünler, tiyatrolar sayesinde moralini yüksek tutarak birlikteliğini korumaya çalışır.

Bayrak Kuartet

Mücahit kökenli "Bayrak Kuartet " ve "Fırtınalar" isimli gruplar bu görevi üstlenirler. Ayrıca "Belevi ve Orkestrası", " The Four Lights", "Enginler" gibi topluluklar da dönemin tanınmış gruplarıydı. "Topel Kültür Derneği" de 1964'de kurulur. (Adını şehit pilot Cengiz Topel'den alır) Derneğin amacı 1963 göçmenlerine ve sosyal yardıma muhtaç insanlara yardım etmekti.

1964 yılında , toplumun müzik kültürüne yeni bir açılım getirecek olan "Türk Filarmoni Topluluğu" kurulur. Yılmaz Taner önderliğinde kurulan topluluk, özellikle Kıbrıs'ta çok sesli müziğin gelişmesinde önemli rol oynayan "Klasik Batı Müziği" türünde çalışmalar yapar. Topluluğun 1965 yılında Lefkoşa'daki Zafer Sineması'ndaki konserine halkın gösterdiği ilgi sosyal yaşamdaki önemini kanıtlamaktaydı.

Müzik alanındaki bu gelişmeler genellikle merkezlerde olmaktaydı. Köylerde yaşayan insanlar için de, bazen köy konserlerine gidiliyordu. Ancak köylerde en büyük görev köy öğretmenlerine düşmüştür. Öğretmenler öğrencileri ile birlikte tiyatro ve müzik çalışmaları yapıyor ve bölge halkına sunuyorlardı. Böylece köylerde de sosyal yaşantıya katkı konuyordu .

Bu dönemdeki diğer toplulukların isimlerini araştırınız.

Sıla4

Sıla-4, Kıbrıs Türk Folk müziğinin gelişmesinde önemli bir yere sahiptir. Sıla-4 'ün elemanları adanın her yanını gezerek, folklorik şarkıları araştırıp topladılar. Daha sonra ise bu ezgileri modernize ederek halka sunmaya başladılar. **"Kıbrısım", "Dolama Dolamayı", ve "Kıbrıs Gelini"** en çok tanınanlardı.

- Kültür nedir ? Kendine ait müzikler üreten bir toplumun kültürü var mı?
- Yukarıdaki şarkıları sınıfta hep birlikte dinleyip söyleyiniz.

Özellikle düğün, sünnet ve eğlencelerde yerel müzikleri ile Kıbrıslı Türklerin yaşantısında önemli bir yeri olan "Mehmedaliler Müzik Grubu"

Bu müzik çalışmaları yanında özellikle 1970'li yılların başında Türkiye'den ünlü sanatçılar Kıbrıs'ta konserler vermiştir. Bu sanatçılardan Cem Karaca ve Edip Akbayram en tanınanlardı.

6. ÜNİTE

SULAR DURULUYOR MU ??? (1968 - 1974)

Aralık 1967'de Türkiye ve Yunanistan, aralarında bir anlaşmaya varırlar. Buna göre Yunanistan adadaki birliklerini geri çekecek, Türkiye ise savaş hazırlıklarını durduracaktı. Anavatanlar arasındaki bu yumuşama Kıbrıs'a da yansır. 1968 başından itibaren adada hissedilir rahatlamalar başlar. Türk tarafına uygulanan ekonomik ambargolar kaldırılır. Barikatlar açılır.

6.1 Görüşmeler... Yeniden Görüşmeler

Kıbrıs'ta ortaya çıkan havadan cesaret alan BM Genel Sekreteri U Taht, Türk ve Rum toplumlarını doğrudan görüşmeye çağırır. Taraflar çağrıyı kabul eder. Türk Cemaat Meclisi Başkanı Rauf R. Denktaş ile Rum Temsilciler Meclisi Başkanı Glafkos Kleridis biraraya gelirler. Böylece iki toplum arasında günümüze kadar devam edecek olan toplumlar arası görüşme süreci başlamış olur. Bu sürecin ilk aşaması aralıklarla 1974 yılına kadar devam eder.

Rauf R. Denktaş - Glafkos Klerides

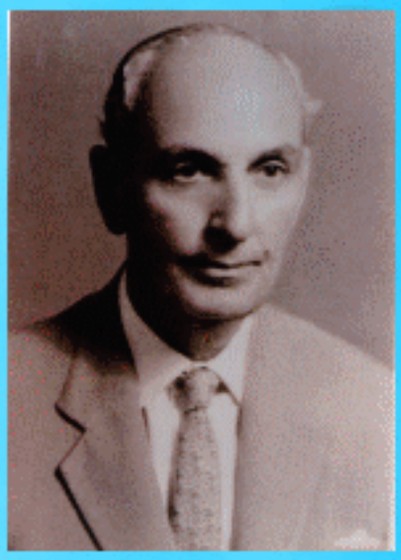

1960 Anayasasındaki haklar Türklere çoktur. Türklere azınlık hakları Vermeliyiz.
1960 Anayasasında biz Türklere verilen hakları genişletmeliyiz.
Bölgesel otonomi çözüm yolu olabilir.(özerklik)
:Yukarıdaki resim görüşmelerde Türk ve Rum tarafının önerilerini yansıtmaktadır.
Sizce bu önerilere göre anlaşmaya ulaşmak mümkün müydü?
Nedenleriyle tartışınız.

Dr. Fazıl Küçük

6.2 Cumhurbaşkanı Muavinliği Seçimleri

1968... Cumhurbaşkanı muavinliği seçimlerinde Dr. Fazıl Küçük'ün yanısıra, hukukçu Hakim Mehmet Zeka da aday olacağını açıklar. Ancak Mehmet Zeka bir süre sonra adaylıktan vazgeçer.

Hakim Mehmet Zeka

Mehmet Zeka Kıbrıs Cumhuriyeti'ni Avrupa Konseyi İnsan Hakları Mahkemesi'nde hakim olarak temsil etmiş, bu görevini 1984 yılına kadar sürdürmüştür.

1973... Liderlik El Değiştiriyor...

Bu seçimlerde Dr. Fazıl Küçük, Rauf R. Denktaş ve Ahmet Mithat Berberoğlu aday olacaklarını açıklarlar.

Dr. F. Küçük bir süre sonra aday olmaktan vazgeçer. Hemen ardından da Ahmet Mithat Berberoğlu adaylıktan çekildiğini açıklar. Kıbrıslı Türklerin yeni lideri R. R. Denktaş'tır.

Acaba bu dönemde Kıbrıs Türk toplumunda önde gelen başka lider de varmıydı?
Araştırınız.

6.3 Makarios Yunan Cuntası ile Ters Düşüyor...

1968 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı için yapılan seçimleri Başpiskopos Makarios ezici bir çoğunlukla yeniden kazanır . Ancak Yunanistan seçim sonuçlarından memnun kalmaz. Yunanistan'daki askeri cunta adada bir an önce Enosis'e ulaşılmasını ister. Ancak Makarios'u ilhakın önündeki engel olarak görüyordu. Atina, adadaki Yunan subaylarından da faydalanarak Makarios'u iktidardan düşürmek için eylemler planlamaya başlar. Makarios'a başarısız bir suikast girişimi olur. EOKA-B kurulur. Grivas yeniden adaya döner. Grivas, Kıbrısa geri dönüşünden bir süre sonra ölür. Ancak EOKA-B nin Makarios'a karşı mücadelesi Grivas'ın ölümünden sonra da artarak devam eder.

Artık ok yaydan çıkmıştır...

Makarios 2 Temmuz 1974'te Yunanistan Cumhurbaşkanı Fedon Gizikis'e bir mektup gönderir.

Sayın Başkan,

Büyük bir üzüntüyle ,sorumluluğu Yunanistan Hükümeti'ne ait olduğuna inandığım Kıbrıs'taki bazı kabul edilmez durum ve olayları gözler önüne sermek durumundayım. General Grivas'ın Kıbrıs'a kaçak olarak girmesinin Atina'daki bazı çevrelerin desteği ve daveti ile gerçekleştiğine... Milli Muhafız Güçlerinde görev yapan Yunanlı subaylarla görüşüp onların da desteği ile sözde Enosis için savaşacak yasa dışı bir örgüt kurmak için faaaliyete geçtiği kesindir... Ve Kıbrıs için birçok kötülüğün kaynağı olan EOKA-B cinayet şebekesini kurdu...

Sayın Başkan Kıbrıs'ta uzun zamandan beri sürmekte olan içler acısı durumu belirtmek için,birçok üzücü şeyi içten kelimelerle anlatmak zorunda kaldığım için üzgünüm...

Ne var ki her zaman göz önünde bulundurduğum ulusal çıkar, böyle bir şeyi zorunlu kılıyordu.

Yunan Hükümeti ile işbirliğimi kesmek niyetinde değilim..Ancak, benim Yunanista'nın Kıbrıs'a atadığı vali değil, Hellenizmin büyük bir bölümünün seçtiği önder olduğum anlaşılmalı. Ulusal merkezin bana karşı tavrı buna göre ayarlanmalı. Bu mektubun içeriği gizli değildir.

İçten Dileklerimle... Makarios

Yunan askeri cuntasının bu mektuba cevabı çok fazla gecikmez. 15 Temmuz'da "AFRODİT OPERASYONU" adı verilen darbe ile Makarios görevden uzaklaştırılır.

6.4 15 Temmuz Darbesi... Ve Makarios Kaçıyor...

15 Temmuz - Alithia gazetesi

Toplumlar arası görüşmeler çerçevesinde yarın bir toplantı yapılacaktır. Yarınki toplantıda uzmanlar belediyeler konusunda varılan antlaşma ve mahalli idarelerin şekli ve yetkileri hakkındaki son temaslarını ele alacaklardır.

14 Temmuz tarihinde kaleme alınan bu haberde bahsedilen toplantı Yunanistan'ın Kıbrıs'ta yaptığı askeri darbe nedeniyle gerçekleşemedi. 15 Temmuz sabahı uygulamaya konulan Afrodit Operasyonu sonunda Kıbrıslı Türk ve Rumlar, Kıbrıs Rum radyolarından, Makarios'a darbe yapıldığı ve öldürüldüğü haberini duydular.

Yapılan resmi açıklamalar da Makarios'un öldüğü, geçici bir hükümet kurulduğu ve her şeyin denetim altına alındığı bildiriliyordu.

Oysa Başkanlık Sarayının bombalanması sırasında binadan gizlice kaçmayı başaran Makarios, hayattaydı. Adadaki İngiliz üssüne sığınmıştı. Radyo aracılığı ile hayatta olduğunu duyurmuş ve darbecilere karşı mücadele edilmesini istemişti. Ancak Yunanistan destekli darbeciler darbe karşıtlarına göre önemli bir askeri üstünlüğe sahiptiler. Darbenin daha ilk gününde darbe karşıtı yüzlerce Rum öldürülmüştü.

Bu arada darbenin Kıbrıslı Türkleri hedeflemediği yolunda açıklamalar da yapılıyordu. Ancak tüm bu açıklamalar, EOKA'cı Nikos Sampson'un devlet başkanlığına getirilmesi nedeniyle Kıbrıslı Türkleri ve Türkiye'yi ikna etmekten çok uzaktı.

Ankara Dikkatle İzliyor....

Darbe haberi Ankara'ya ulaşınca Başbakan Bülent Ecevit Türk Silahlı Kuvvetleri'ne Kıbrıs'a bir askeri müdahale yapılması için hazırlık talimatı verdi. TBMM 1964 yılında almış olduğu kararla hükümete bu yetkiyi tanımıştı. 15-19 Temmuz arasında Türkiye-İngiltere-ABD arasında yoğun diplomatik temaslar yaşandı. Ancak İngiltere, Kıbrıs'a Türkiye ile birlikte ortak bir müdahaleyi onaylamadı

Sizce Türkiye Kıbrısa askeri müdahale hazırlığına hangi hakka dayanarak başlamıştır?

7. ÜNİTE

KIBRIS BARIŞ HAREKATI... (1974 -

Türkiye, dünya kamuoyunun da desteğini sağlayarak garantorlük hakkını tek taraflı kullanmaya karar verdi. 20 Temmuz tarihinde Kıbrıs'a Girne sahillerinden Türk askeri birliklerini çıkararak harekatı başlattı.

Garanti Antlaşması:
Bu antlaşmanın herhangi bir maddesine uyulmadığı durumlarda garantör devletler ,birbirleri ile görüşme ve danışmalarda bulunmayı garanti eder.
Birlikte veya anlaşarak hareket edilemediğinde, garantörlerden her birinin, bu anlaşmada öngörülen düzeni yeniden kurmak amacıyla hareket etme hakkını saklı tutar.

Türkiye Başbakanı Ecevit, "Türk ordusunun adaya savaş için değil barış için ve sadece Türklere değil Rumlara da barış için gittiğini" belirtiyordu.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kıbrıs'a çıkarken uçaklardan attıkları bildiri

İki gün süren hava ve deniz harekatının sonrasında BM in aldığı karara uyularak ateşkes ilan edildi. 22 Temmuz tarihine kadar Rum saldırılarına cevap verilmiş, Girne-Gönyeli-Lefkoşa hattı kontrol altına alınmıştı. Ancak Kıbrıslı Türk nüfusunun %65'i hala Kıbrıslı Rumların denetimindeki bölgede ve EOKA-B'nin tehdidi altında bulunmaktaydı.

7.1 Yunanistan'a Demokrasi Geliyor...

Atina'da ise hızlı gelişmeler yaşanıyordu. Askeri cunta yönetimi sivillere bırakma kararı aldı. Paris'te sürgünde bulunan Karamalis Atina'ya dönerek yönetimi devraldı. Kıbrıs'ta da Sampson yerini Klerides'e bıraktı. Türkiye'nin adaya müdahalesi Yunanistan ve Kıbrıs Rum yönetiminde asker hakimiyetine son vermişti. Her iki yönetimde de demokrasiye geçişte ilk adımın atılmasını sağlamıştı. Şimdi gözler ateşkes sonrasında Cenevre'de yapılacak görüşmelere çevrilmişti. Sıra barışa gelmişti, ancak adaya barışın gelişi, demokrasinin gelişi kadar kolay olmayacaktı.

7.2 Cenevre Görüşmeleri ...

"20 Temmuz 1974 sabahından bu yana Kıbrıs'ta çok şey değişmiştir. Bir daha hiç geri dönülemeyecek kadar değişmiştir...

28 Temmuz 1974, Bülent Ecevit'in Cenevre görüşmelerine ilişkin basın açıklaması.

Türkiye'nin 22 Temmuz'da BM'nin ateşkes çağrısını kabul etmesi ve askeri harekatını genişletmeme kararı almasının hem askeri hem de siyasi nedenleri vardı.

Askeri nedenler
Yunanistan ile olabilecek bir savaş için askeri güç bölünmüştü.
Kıbrıs'a çıkan güçler dar bir alana sıkışmıştı.

Siyasi nedenler
Uluslararası baskı.
Yunanistan'ın demokrasiyle beraber antlaşma masasına geri dönmesi.

Türkiye kamuoyu Kıbrıs Barış Harekatını gazetelerden takip ediyordu.

Ateşkesin ardından Türk devlet adamları çıkarma sonucu elde edilen bölgenin, Kıbrıslı Türklerin güvenliği için siyasal ve diplomatik yollarla genişletebileceğini düşünerek Cenevre Konferansı'na katılma kararı aldılar.

25 Temmuz'da bir araya gelen Türkiye, Yunanistan ve İngiltere 30 Temmuz'da Cenevre Deklerasyonu'nu imzaladılar. Bu deklarasyona göre:

- Üç ülke de 1960 anayasal düzenin yeniden tesisi,
- Kıbrıs'ta tarafların 31 Temmuz itibarıyla topraklarını genişletmemeleri,
- Türk bölgelerindeki Rum kuvvetlerinin geri çekilmesi,
- BM'nin Türk bölgelerini koruması,

Konularında anlaşma sağlandı. Yeniden bir araya gelinmesi kararlaştırıldı.

7.3 Cenevre Konferansı Devam Ediyor...

İkinci Cenevre Konferansı tarafların Kıbrısın anayasal statüsü ile ilgili konuları görüşmek üzere toplanacaktı. Ancak konferans gergin bir havada başladı. Kıbrıs'tan gelen duyumlar Rum birliklerin ateşkese uymadığı ve Kıbrıslı Türk sivillere saldırılara devam ettiği yönündeydi. Ardından Türkiye tarafından sunulan "Kantonal Federasyon" teklifini görüşmek için Klerides ve Yunanistan Dışişleri Bakanı 36 saatlik bir süre istediler. Türkiye Dışişleri Bakanı Turan Güneş, bunun bir oyalama taktiği olduğunu düşünerek bu süreyi kabul etmedi.

Ve son toplantıya girildi...

" Turan Güneş konuşmasını bir türlü kesemiyordu. Saat 02.15 olmuştu. Harekatın başlamasına bir şey kalmamıştı. Toplantı başlamadan evvel ne konuşacağım diye endişe eden Turan Güneş konuşmasını bitiremiyordu. Sonunda hepimize derin nefes aldıran son sözü söyledi
-Bu konfernasın devam etmesi için bir neden kalmamıştır, dedi.
Mavros atıldı (Yunanistan Dışişleri Bakanı)- Türk dışişleri Bakanı Güneş ültimaton vermektedir. Türkiye askeri harekata geçecektir. Konferanstan derhal Güvenlik Konseyine haber vermesini ve Konseyi acilen toplantıya çağırmasını talep ediyorum, dedi.
Callaghan (İngiliz Dışişleri Bakanı) Turan Güneş'e dönerek- Askeri harekat yapacak mısınız?
-Konferansın görevi bitmiştir. Kıbrıs'ta çözüm şekline ulaşmak için başka yollar da istenirse bulunabilir. Bunun icin Cenevre'de kalacağım

Büyükelçi Ecmel Barutcu'nun anıları
"Hariciye Koridoru"

7.4 Harekat Devam Ediyor

14 Ağustos'ta başlayan II. Kıbrıs Barış Harekatı 16 Ağustos'ta sona erdi. Türk birlikleri iki gün içerisinde Mağusa, Lefkoşa ve Lefke çizgisinde hedeflenen noktaya ulaşarak, istenilen kontrolü sağladı.

II. Harekat sonrasında kontrol altına alınan bölgelerde, çatışmalar sırasında yaşananlar Kıbrıs Rum liderliğinin ırkçı düşüncesinin yarattığı acı sonuçları ortaya koydu.

Atlılar, Muratağa, Sandallar, Taşkent ve Alaminyo köylerinde Kıbrıslı Türklere karsı gerçekleştirilen katliamın boyutları iki toplum arasındaki ilişkiler tarihine inanılmaz büyüklükte bir yara olarak yansıdı.

Uzun yıllar boyunca oluşturulan ve 15 Temmuz faşist darbesi ile doruğa çıkan düşüncenin yarattığı sonuçlar, Kıbrıs'ta yaşayan her iki toplum için de ağırdı. Kıbrıslı Rumlar, Kıbrıslı Türklerin çok uzun yıllardır yaşadığı acıları bu dönemden sonra yaşadı. Onlar da Kıbrıslı Türklerin yaşadığı gibi, hem evlerini ve köylerini terk etmek zorunda kaldılar hem de savaş sırasında, Kıbrıslı Türkler gibi yakınlarını kaybettiler.

1974 yılı Kıbrıs Tarihi için çok önemli bir yıldı. 1974 Barış harekatları Kıbrıs sorununda yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Kıbrıslı Türklerin 1950li yıllardan itibaren boyutları artarak gelişen güvenlik sorunları çözülmüştür. Ancak mevcut durum, uluslararası hukukun kabul ettiği bir çözüme kavuşturulamamıştır... Bununla birlikte çözüm arayışları artık 1960 antlaşmalarının çerçevesinde değil , 1974'den sonraki fiili durum çerçevesinde gerçekleşecektir.

7.5 Kıbrıs Barış Harekatı'ndan Günümüze Neler Oldu.

1 Ekim 1974

Otonom Kıbrıs Türk Yönetimi kuruldu.

13 Şubat 1975

Kıbrıs Türk Federe Devleti kuruldu.

2 Ağustos 1975

Nüfus Değişimi Antlaşması imzalandı.

1977

Denktaş Makarios Doruk Antlaşması

1979

Denktaş Kiprianu Doruk Antlaşması

15 Kasım 1983

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kuruldu.

12 Mart 1985

KKTC Kurucu Meclisi'nde KKTC Anayasası'nın iki eşit halkın iki toplumlu ve iki kesimli gerçek bir federasyon çatısı altında ortaklık kurmalarını engellemediği kararı alındı.

1984 - 1986

Bu yıllarda taraflar arasında Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği'nin aracılığında dolaylı görüşmeler ve zirve görüşmeleri yapıldı.

29 Mart 1986

BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar "Taslak Çerçeve Anlaşması" adı verilen bir belge hazırladı. Türk tarafı Evet - Rum tarafı Hayır dedi.

1987

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile Avrupa Birliği arasında Gümrük Birliği Antlaşması imzalandı.

3 Temmuz 1990

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Avrupa Birliği'ne tam üyelik için başvurdu.

21 Ağustos 1992

BM Genel Sekreteri Butros Ghali " Ghali Fikirler Dizisi" adı altında federal çözüm önerilerini ortaya attı.

1993

BM Genel Sekreterliği "Güven Artırıcı Önlemler" paketini sundu.

13 Aralık 1998

AB Lüksemburg Zirvesi'nde Rum tarafı ile tam üyelik görüşmelerine Mart 1998'de resmen başlanacağı açıklandı.

11 Kasım 2002

BM Genel Sekreteri Kofi Annan'ın adının verildiği "Annan Planı" taraflara ilk kez sunuldu.
Bu plan tarafların istekleri göz önüne alınarak 3 kez değiştirildi.

2002 - 2004

Kıbrıs Türk Toplumu "Annan Planı" nın kabulü için binlerce insanın katılımı ile mitingler düzenledi.

31 Mart 2004

İsviçre'deki görüşmeler sonucunda BM Genel Sekreteri planın son şeklini taraflara sundu.

24 Nisan 2004

Annan Planı' nın son şekli ayni tarihte her iki toplumda da halk oylamasına sunuldu.

KIBRIS

Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti'ne

Türklerden EVET %64.91

Rumlardan HAYIR %75.83

1 Mayıs 2004

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Kıbrıs Cumhuriyeti adı altında Avrupa Birliği'ne tam üye olarak resmen kabul edildi.

Ve Son Söz...

1960-1974 yılları arasında Kıbrıs'ta yaşananları sadece iki toplum arasında yaşanan milliyetçilik bunalımı olarak tanımlayamayız. Sorunun kaynağını ve yaşananları anlayabilmemiz için 1960-1974 yılları arasında Soğuk Savaşın değişen dengelerini, Türkiye ve Yunanistan iç politika gelişmelerini, iki toplumun geçirdigi sosyal ve siyasi yolculukları anlamamız gerekir. Tüm bunlar birbirleriyle ilişkilidir. Günümüzde yakın dönem Kıbrıs tarihi ile ilgili araştırmalar artarak devam etmektedir. Konuyla ilgili devlet arşivleri her yıl yeni tarihi belgeleri yayınlamakta, araştırmacılar bu yeni belgeler üzerinde tarihi tekrar kurgulamaktadırlar.

Genel Kaynakça

KASIMOĞLU,Erten, ***Eski Günler Eski Defterler***, Yorum Yayıncılık Limited
ÖNCAN Hüdaverdi ÖZDEMİR,Zekeriya, SAĞDUYU Nilgün Orhun, ***Kıbrıs Tarihi Ortaokul 1-2-3 Ders Kitabı*** , Devlet Basımevi
DENKTAŞ,Rauf R, ***Hatıralar Toplayış*** 10.cilt,Boğaziçi Yayınları Aralık 2000 İstanbul
KIZILYÜREK,Niyazi , ***Kıbrıs Sorununda İç Ve Dış Etkenler*** , Özle Ofset Basımevi ,1983 Lefkoşa
KIZILYÜREK ,Niyazi , ***Milliyetcilik Kıskacında Kıbrıs,*** İletişim Yayınları, İstanbul 2002
HATAY,Yücel , ***Dünden bugüne Sporumuz***, Cilt 1-2 Mavi Basın Yayın , Lefkoşa 2003-2004
PLÜMER,Aytuğ , ***Cyprus,1963-64: The fateful years ,*** Cyrep ,Lefkoşa 2003
MAPOLAR, Hikmet Afif , ***Kıbrıs Güncesi***, Cilt 1,2 Galeri Kültür Yayınları, Lefkoşa 2002
GÜRKAN, Haşmet M., ***Dünkü ve Bugünkü Lefkoşa***, 2.baskı Galeri Kültür Yayınları, Lefkoşa 1996
GÜRKAN, Haşmet M., ***Bir zamanlar Kıbrıs'ta*** , Yayına Hazırlayan Sabahattin İsmail , Cyrep, Lefkoşa 1986
BALIKÇIOĞLU, Osman , ***Bizim İnsanımız Bizim Lefkoşamız*** ,Toplum Yayınları..
BİRİNCİ, Ergin , ***M. Necati Özkan*** , Cilt 1,2,3,4 Umut Matbaası ,Temmuz 1998 İstanbul
AN, Ahmet ,***Kıbrısın Yetiştirdiği Değerler***, Akçağ Yayınları , Ankara 2002
CAHİT, Neriman , ***Eski Lefkoşa Kahveleri ve Kahve Kültürü*** ,Şadi Kültür ve Sanat Yayınları , 2001
YAŞIN, Özker ,***Nevzat ve Ben*** , 2.cilt Yeşilada Yayınları, İstanbul 1997
FEVZİOĞLU , Bülent , ***Bir Tutam Ezgi*** , Fiba Ajans 1995
YORGANCIOĞLU ,Oğuz M., ***Kıbrıs Türk Folkloru-Duydum Gördüm-Yazdım*** , Mağusa 2000
İSMAİL,Sabahattin , ***1974 Öncesi 1974 sonrası Kıbrıs Türk Halkı*** Kastaş Yayınları, 1989
İSMAİL ,Sabahattin ,***150 Soruda Kıbrıs Sorunu***, Kastaş Yayınevi, Ağustos 8
LANG,Sean , ***The Twentıeth Century World***, Cambrıdge Unıvrsıty Press 1998
ROBSON ,Walter , ***The Twentıeth Century World*** , Oxford Unıversıty Press , 1995
KARAFİSTAN,Tözer , ***Cumhuriyet***, Ateş Matbaacılık
Prof. Dr.ARMAOĞLU. Fahir , ***20. Yüzyıl Siyasi Tarihi,*** Türkiye İş Bankası Yayınları, 1993
Prof. Dr. BÖLÜKBAŞI ,Süha , ***Barışçı Çözümsüzlük***" İmge Kitabevi, Kasım 2001
BİRAND ,Mehmet Ali , ***30 Sıcak Gün***, Milliyet Yayınları, Ocak 1976
HASGÜLER ,Mehmet, **Kıbrıs'ta Enosis ve Taksim'in İflası**", Öteki Yayınevi, Kasım 1998
ADANIR ,Eralp , ***Kıbrıslı Türklerde Müzik***
TANSU,İsmail , ***Aslında Hiçkimse Uyumuyordu*** , Minpa Matbaacılık, Ankara
DELİCEIRMAK,Orbay , ***Süleyman Uluçamgil,Bütün Eserleri***", Kültür Bakanlığı Yayınları
Yrd. Doç. Dr. SERTER,Vehbi Zeki FİKRETOĞLU ,Ozan Zeki , ***Kıbrıs Türk Mücadele Tarihi Lise I II III. , Ders Kitabı***
YOLAK,Seyit ,***1571'den Günümüze Kıbrıs Türk Yönetimleri***" KKTC Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları , Kasım 1989
Cumhuriyet Ansiklopedisi, Cilt II,III, Yapı Kredi Yayınları İstanbul, 1998STARDLING, Robert , ***20.Yüzyıl Avrupa Tarihi Nasıl Öğretilmeli***, Çeviren,. Ayfer Ünal, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı,İstanbul, 2003

YAVUZALP, Ercüment, ***Kıbrıs Yangınında Büyükelçilik***, Bilgi Yayınevi, Ankara 1993
GENÇ, Alper Faik, ***Güneşin Kuzeyden Doğdugu Gün, 1974 Larnaka Savunması***, Lefkoşa, 2002
BARUTCU Ecmel , ***Hariciye Koridoru,*** 21. YY Yayınları, Ankara, 1999
DEMİRAĞ, Fikret , ***Şu Müthis Savaş Yılları***, Galeri Kültür Yayınları , Lefkosa 1999
ESENBEL , Melih , ***Ayaga Kalkan Adam***, Bilgi Yayınevi, Ankara,1993
GÜREL Şükrü Sina, ***Kıbrıs Tarihi***, CII, Kaynak Yayınları, İstanbul ,1985
ALİCİK Hasan, ***Modern Kültür ve Eğitimin Geleneksel Aile Yapısında Meydana Getirdiği Değişme Eğilimleri: Kuzey KıbrısTürk Cumhuriyetindeki Aile Yapısı Üzerine Bir Araştırma***, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Basılmamıs Doktora Tezi, Ankara, 2003
Education Pack, ***All Different All Equal***, European Youth Center , Council Of Europe, 1995
WALSH, Ben, ***Modern World History***, GCSE,London,1996
BUXTON, Steve, **Worlds Apart:** ***The Twentieth Century***, London, 2002
Türk Dış Politikası ,CI, Editor Baskın Oran, Yunanistan ile İliskiler baslığı altında MELEK Fırat, İstanbul, 2001
Başhakim Mehmet Zeka Bey, Yayıma hazırlayan Harid Fedai Dilhan Ofset Lşs.2002
Edebiyatta Kıbrıslı Türk Kimliği, Varlık Yayınları , İstanbul 1988
Oyunlar 84 : Lefkoşa Belediye Yayınları İleri Basımevi lşa 1984
Pıcture Book of Cyprus wıth an ıntroductıon by Sır Hugh Foot Lefkoşa 1959
Dr. Dağlı Ulaş Uğur, "Kıbrıs Sokaklarında mimariye, yaşama ve çevreye dair" Işık Kitabevi yayınları Lefkoşa ekim 1999

Gazete Dergi, Arşiv ve VCD'ler

Çatoz Dergisi NAŞİT,Halide "***Düğünlerimiz"***, Temmuz 2003
Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Haberleri Yıl 1 Sayı 6- Ekim 1983 Lefkoşa
Halkın Sesi , ***40. yıl özel sayısı (Kıbrıs)***
Yenidüzen. (Kıbrıs)
Kıbrıs ,(Kıbrıs)
Milliyet (Türkiye)
Focus, Popüler Bilim ve Kültür Dergisi Temmuz 2004 Sayı 2004/07
Öğretmen Dergisi ALTINOK Bünyamin " Kıbrıs'ta Posta"
"Toplumsal Tarih" , Eylül 2003
TC Lefkosa Büyükelçiliği Basın Arşivi-**Rum Basın Bültenleri**
KKTC Milli Arşivi -Fotoğraf Albümü
ERDENGİZ,Ahmet , ***Utanç Barikatları*** , VCD
ERDENGİZ,Ahmet , Çadırkentten Günümüze , VCD
Halkın Sesi
Halkın Sesi, 40. yıl özel sayısı (Kıbrıs) *Mehmet Ali Gökten, " 40 Yıl Önce Yaşam"*
Türk Sen fotoğraf arşivi
Şehit Aileleri ve Malul Gaziler Derneği fotoğraf arşivi
B.R.T.Kurumu